

Выходитъ I и 15.
каждого мѣсяца.

ПРЕДПЛАТА:

на годъ . 4 зр.
на пѣвъ г. 2 зр.
на кварталь 1 зр.

ДРУГЪ

ПІСЬМО ЛІТЕРАТУРНЕ.

Редакція и адміністрація улица
Краковска ч. 19.

Неопечатаній ре-
кламації прий-
маються на поштѣ
бесплатно, и у-
взглядняются
лишь до 14 дній.

ДОБРÎ ДАВНÎ ЧАСЫ.

Оповѣданье Еркмана-Шатріана.

Дозенгаймъ, лежить у Вогезахъ, на краю долины, черезъ котру Цинзель протѣкає въ Ельзасъ Вѣр. 1750 по X. бнъ бувъ заселеный самыми рубачами, вуглярами та сплавниками. Они поралися коло лѣса. Було ихъ въ Дозенгаймѣ дуже богато Майже всѣ тѣ люде були привязаны до землї и робили на князѣвъ-володѣтельвъ Двохъ-Мостовъ. Они зрубували лѣсъ, пилували на тертицї та сплавлювали долбъ рѣкою.

На Ренѣ весь той лѣсъ збирався въ сплавы, долѣ нимъ ишовъ, и въ Голяндіи продавався. Паны его, которыхъ тогдѣ прозвано „Нѣмцями французкого короля“, жили зъ него въ Версалю, якъ ся яло аристократамъ: они нѣколи не знали недостачи въ грошихъ, а якъ коли имъ треба було, то й не надумувалися довго а продавали своихъ паницизняныхъ на осады.

Саме тогдѣ процвітали тамъ монастырь Найвіллерь, Грауфаль и Фальсбургъ. Кордельеры, капуцини и братя проповѣдники лазили ту по всѣхъ горскихъ стежочкахъ... Що крокъ можна було стрѣтити довгї, рудї бороды тыхъ монаховъ, що волочилися въ замарганыхъ рясахъ зъ грубої тканки та въ дрянтихъ чоботахъ.

Такъ тягалися они зъ одного села въ друге, отъ однихъ воротъ до другихъ: отчитували молитви, шарили по полицяхъ та сусѣкахъ мужичихъ, забирали у нихъ, що було яець, масла й хлѣба, а за тово благословили жѣнокъ и дѣтей. А якъ приходивъ часъ вечѣрнї молитви, кличучий монаховъ до вертанья въ монастырь, то тѣ богоубойні люде ледво доводили своихъ навученихъ ослобъ, що угиналися підъ тягаромъ тыхъ всѣлякихъ у мужика загарбаныхъ продуктівъ.

Дозенгаймскій рубачъ — нещасливій, замореній и ободраній люде — були зовсѣмъ пригнетеній своимъ непораднимъ убожествомъ; три четверти року проживаючи въ болотѣ, снѣгу та водѣ, они не могли навѣть думкою злагнути якогось лѣпшого, щасливѣйшого бутку. Щѣла одежда Дозенгаймѣвъ то бувъ сѣрый, полотняный, широкій

плащъ та кусень повстї*), якои они уживали при лѣсныхъ роботахъ. Въ недѣлю Дозенгаймцій взували черевики и въ нихъ-то ишли до Найвіллерь на службу Божу. Панъ-отець Бартольдъ проповѣдувавъ имъ покорливость и простоту звичаївъ; бнъ остро заказувавъ имъ бути жадными славы або й дечого другого земного, завистниками, обожорами и лежнюками а якъ му ся коли лучило заздрѣти въ одягу котрои-будь дозенгаймской мушкички, — чи-то червону бинду, чи-то бѣлый чепець — то бнъ сейчасъ стававъ кричати и убдати въ проповѣди на роскошій вѣка...

Тотій проповѣди переконували впovиѣ Дозенгаймѣвъ. Они жалували за свои погрѣхи и съ чувствомъ сердечного розкаяння вертали назадъ въ Дозенгаймъ.

Хаты дозенгаймскихъ рубачївъ, зъ грубыхъ брусоў спорудженїй, зъ виду подабали на буды лѣсовихъ вартовниковъ. У внутри, зъ одного боку мѣстилися въ тѣснотѣ господарї, зъ другого — домашнїй скотъ; куры мали сѣдала на жердкахъ въ горї.

Но роскошь стала розвиватися съ кождымъ днемъ все больше та больше...; дойшло до того, що вже чимало поселенцївъ, не хотячи босоножъ ходити, выгадали взуватися въ деревяній черевики!...

Мѣжъ тими безщастными живъ тогдѣ рубачъ; назывався Симонъ Брюатъ. Домъ его найбільший зъ цѣлого села, трїває ще й теперъ и его заразъ можна покмѣтити, скоро лиши вѣдеся въ долину; бнъ першій зъ надбережныхъ, одноповерхній, покритий старыми отъ давнины зѣрѣвшими драницями; вхідъ зъ площини, на площинѣ керница; вся фасада дому устелилася грубими лозками винограду, повзаючими густо горї стѣною ажъ до самої покровлї.

У Симона живъ батько й мати; мавъ бнъ жѣнку та пятеро дѣтей: трохъ синівъ та двѣ доньцї. Старій здавна вже не занимався ніякою роботою. Симонъ промышлявъ и робивъ на всю родину, позаякъ мавъ до працї и силу и охоту. Бувъ то чоловѣкъ сороковихъ лѣтъ, здоровий,

*) Повстї = Filz, plešn.

плечистый, съ податнымъ напередъ чоломъ и съ выгненымъ въ долину носомъ. Невеличкіи очи глядѣли живо та смѣло; мавъ троха пôдбймлене пôдбордье та рыжу бороду. Досыть було на него глянути, якъ онъ по працѣ передъ хатою покурювавъ свою люльочку, въ сорочцѣ зô зробного, сырого полотна съ широкою закиненою на плечій черною, повстяною обгарткою; досыть було тогдѣ узрѣти его руки, вкрытій твердыми мозолями, его дебелій*) ноги, щоби подумати собѣ: то правдивый рубачъ, чоловѣкъ, що сокирою валить вѣковій дубы, пускає ихъ на рѣку и однимъ ударомъ друка вышахае на саму середину рѣчного русла...

Така думка звѣсмъ не булабы похибна. Симонъ Брюать бувъ звѣстный въ цѣлой околици зъ свого спокйного, тихого характеру, сильнои и твердои волї; на роботѣ не дававъ никому старшувати надъ собою и все зароблювавъ больше, анѣжъ другій. Дома хозяинами були его батько Иванъ и мати Анна; ихъ цѣла родина мусѣла слухати.

Обое старій богато нагорювались въ своему житию, богато переболѣли стратъ, щоби выкупити у панівъ своихъ землю, себе и дѣтей. А було то такъ:

Разъ ихъ молодый дѣдичъ розтративъ при дворѣ всѣ, що зъ своихъ пôдданыхъ дѣставъ и дуже му тяжко було чекати на новій податки. Старій о томъ зачули, и кванто схоснували зъ тои нагоды: розпродали всю худобу, поле и сїножата словомъ всѣ, що лише мали и выкупилися на волю.

Задля волї своєи и дѣтей своихъ они не вагалисѧ були все спродати, до послѣднїи рубатки, хотьбы навѣть ити въ свѣтъ съ торбами за кусникомъ хлѣба отъ одної хаты до другої. Но, хвала Богу, грошей за ихъ имѣнне було досыть и родина Брюать не отбуvalа вже больше панцины у свого дѣдича. Та отъ тогдѣ чесній люде вже назадъ откупили частину своеї рôлї и троха колопниска.

Симонъ знати добро тето всѣ и глядѣвъ на старихъ, мовъ на божество яке; николи не смѣвъ онъ суперечити имъ въ якомъ бы оно дѣлѣ не було. Що понедѣлка, якъ въ зимѣ такъ въ лѣтѣ ходивъ онъ до своеї колыбы, що стояла середъ лѣса. До тои колыбы, сплетеної зъ рôця и обсыпаної землею онъ бравъ на цѣлу недѣлю хлѣба, соли, чеснику й масла, свои топоры и клинѣ.

До рубаныя онъ брався першій а послѣдній покидавъ. За роботу бравъ найбoльшу плату, яку тогдѣ рубачі мали, — пятьнадцять су за день.

Въ суботу въ вечеръ, онъ вертався съ

тяжкою вязанкою на плечохъ до дому. Зъ далека, ще тоговѣчъ моста, онъ мôгъ вже розбннати, якъ то загорювався то погасавъ въ нôчнѣмъ мороцѣ огонь въ его хижинѣ. Онъ бачивъ тогдѣ выразно и старихъ своихъ и цѣле кубелце дѣточокъ, сидячихъ дооколъ палаючого огнища и Катерину, жѣнку, застелючу столъ; бачивъ и стару сестру Терезу, якъ обтерала горнецъ съ кваснимъ молокомъ и якъ чистила маленький, оловяній ложки. Тогдѣ онъ неначе дочувавъ сердитого воркотання старенъкої матери и слівъ: „Нѣ! онъ не прииде нынѣка въ вечеръ до дому!“ И онъ неначе въ очи бачивъ старого бтца съ лысиною на головѣ, въ куртцѣ шерстяній, съ латками на локтяхъ; сидѣвъ старий збгнувшись передъ грубкою и поправлявъ огонь... Стара мати въ великомъ, зъ чорного полотна, чепци пôдходитъ къ онови та дивится, чи не йде — чи не вертає еї синъ...; но бачъ, стара собака, Мансфельдъ, що доси спокйно пôдъ столомъ спала, прикрывши лапами кудлату морду, наразъ зрывася, скаче, нюхає, шкроботить по помостѣ, — — тогдї цѣла родина каже:

— Се онъ!

Всё то Симонъ представлявъ собѣ живо ще далеко отъ хаты, а коли звялявся вже на порозѣ, то середъ сїрої пары, що бухала зъ котла съ бобомъ, онъ розбнававъ цѣлу рôдню свою въ такомъ самомъ видѣ, якъ она ему въ уявѣ оказувалася.

— Позненъко вернувесь! — промовивъ старець, звернувшись дѣ нему.

Симонъ, вельми утомившиесь, мовчки скидає зъ плечъ вязанку лому; дѣ нему пôдходитъ жѣнка, онъ цѣлюе єї; старенъкої синочокъ хапає тата за руку, наймолодшій вдрапуєся на его ноги а мати старенъко весело закликає:

— Ну, дѣти, сїдайте; будемо вечеряті!

Неразъ посли вечерї приходивъ до нихъ зять Симона, Батистъ Тибо, съ жѣнкою Аннетою, щоби въ купѣ въ родинѣ побалакати. Тибо сидѣвъ въ третої чи четвертої хатѣ отъ Симона горѣ рѣки; у него було цѣле оббѣстье, стайнѧ, шопа, троха землї на березѣ, луговина на рѣцѣ и чтыри быки. Тибо лише оравъ, сїявъ, жавъ та звозвивъ.

Тибо бувъ сухій; нôсъ рôвный ішовъ въ одній линії съ лобомъ, очи карі съ морщинами довколо; на головѣ носивъ бобровий ковпакъ, на суненый на бакиръ, мавъ довгій плечи та майже все чогось недовольне лице...

Но прото онъ живъ такимъ вольнимъ роботникомъ, якъ Брюяты. Николи старій Иванъ не бувби отдавъ своеї дочки за панцинianого; николи не хотѣвъ бувъ побачити своихъ онуковъ въ крепацтвѣ... Нѣ, Батистъ Тибо бувъ чоловѣкъ

*) Дебелый = massiv. (Шевч.)

вольный, ба навѣтъ — чоловѣкъ добрея маючій. Но прито всѣ всѣлякі податки, десятины, двадцать-процентна дачка, требы, таксы и богато инчихъ ще драчъ до живого му доѣдали. Треба було бачити Тиба, якъ онъ зогнувшись сяде бувало на лавочцѣ коло огню, упре лѣктѣ въ колѣна а руками пѣдопре пѣдбородокъ та стане воркотати, поглядаючи на сидячихъ въ округи него старыхъ жѣнокъ та дѣтей.

— Ну! — говоривъ онъ бувало тогды, — видко дощеви кѣнця не буде!... поганый рѣкъ... дуже поганый рѣкъ!...

Або :

— Всѣ выгорює на сонци... сѣно пропало, овесь згорѣвъ, колопній вже й не пѣдбимаються... паскудно, паскудно всѣ то скончится!... А дачки заодно ростутъ... отъ вчора вже зъявився за податками дерунъ... вже набивъ добре мѣшокъ. Податки разуразъ убѣльшаются... Тай тѣшися нынѣ, видячи, якъ всѣ тягарї усе тай усе пѣдносятся!...

Зѣйшовши на сю тему, Тибо довгенко говоривъ своимъ скучнымъ, рѣвнымъ голосомъ, безъ ніякого притиску на словахъ.

Старый деколи такожь докидувавъ свое слово. Говоривъ помалу, съ вагою; нагадувавъ себѣ, що котрогось-то року — лѣтъ двацять або трицять тому, — люде платили лишь половину того панамъ своимъ, що теперка бере роботникъ; теперъ мусятъ отбувати и соляну и дорожну и военну повинність и всѣлякі инчі: отъ и подушне ѹ поземщину и чи одно Ѣще. Старый заявивъ, напослѣдокъ, що хто знає, чи люде панщиняній не ѹчастливій отъ тыхъ, що выкупилися на волю.

Дѣточки сидѣли кружкомъ и вытрѣщивши свои оченята слухали бесѣды старыхъ и всѣ навѣтъ найменчій розумѣли, що нема вже бѣльшого нещастья, якъ на свѣтѣ уродитися!

Жѣнки сидѣли троха дальше и пряли, стиснувши губы. Въ ряды-годы лише стара мати оберталася до бесѣдуючихъ и глядѣла на нихъ, поправляючи свїй сивий волосъ, ѹ ѿсунувся зъ пѣдъ чѣпця. Прислухуючися бесѣдѣ старого, она говорила :

— Такъ, такъ, то було того року, якъ була повѣнь; сїна не було тогдѣ въ цѣломъ Ельзасѣ; тогдѣ мы мусѣли продати корову а лишитися съ двома козами.

Або зновъ :

— То було тои тяженкои зими, коли нѣхто не мѣгъ робити въ лѣсѣ. Того самого року появилися таксы. Всѣ гадали, ѹ чѣлько на часъ, но они лишилися назавѣтъ!

То вповѣдѣши, стара небога зновъ бралася до пражї а батько Иванъ дальше розказувавъ свою исторію.

Симонъ нїколи нїчо не говоривъ; онъ слухавъ наморщивши брови и довбавъ тогды деревиной черевикъ або плѣвъ кошикъ. Се була его звычайна вечѣрна робота, которую збуваючи опосля на ярмарку въ Савернѣ.

Якъ ударила десята година и всѣ вже досить наговорилися о бѣдахъ своего часу, такъ, ѹоже вже не могло бѣльше слухати, нї думати, нї про ѹшо говорити, тогдѣ зять, поволи пѣднимаючися зъ мѣсця, казавъ :

— Ну, Аннето идемо! Добранѣчъ всѣмъ!... Такъ, нашій муки нїколи не скончатся... Безъ жадної хулы кажу, ѹо Панъ-Богъ, очевидачки, цѣлкомъ не хоче зглянутися на долю бѣдолаковъ.

То сказавши Тибо ишовъ въ дверї, витягаючися та зѣваючи на цѣлый ротъ. Жѣнки клали свои кужелі въ кутъ; Аннета идучи въ темрявѣ въ слѣдъ за чоловѣкомъ кричала :

— Добранѣчъ! Добранѣчъ!

Старий Иванъ, стоячи на порозѣ, хвилинку провожавъ назирцемъ отходячихъ, потому поглянувши въ небо, закидане сіяючими збрками, говоривъ самъ до себе :

— Ну, сидячій тамъ на небѣ, всѣ бачить, ѹо дѣлеся ту, на землѣ!

Сестра, жѣнка Симона и бабуся лѣзли по круглой драбинѣ на гору, пѣдсаджуючи полусонній дѣточки, за ними пѣднимався, спераючися на поручье, старенький дѣдусь, приговорюючи :

— Ну, ну, дѣти, борше, борше! Заразъ заснемо ѹо ажъ любо. Ади! Симоне диви, они вже спять на ногахъ. Добранѣчъ, сынонъку!

— Добранѣчъ татуню! отказувавъ рубачъ, складаючи въ кошикъ свердль и деревяный черевикъ.

Засыпавъ огонь попеломъ и зачинивши дверї на засувъ, Симонъ пѣдоймався и собѣ задумчиво по драбинѣ. И на него прийшла до спання черга.

(Конецъ буде.)

НА - ПОТЕМКІІ.

(Продовженіе зъ ч. 14 и 15.).

Бувъ то поліцейскій ревизоръ, ѹо передъ хвильевъ вѣйшовши отчинеными дверми стоявъ при окнѣ освѣтленій зѣ-надвору впадаючимъ блескомъ газової лампи.

— Пане Скилинскій, будьте ласкавій... Добра новина. Ловы вдалисѧ. Ходѣть за мною!

— Ити! на край свѣта я готовъ ити за тобою, моя дорога! промовивъ все еще зѣ просона не роздрухавшійся Владиславъ, протеръ очи: стоять — ѿ моя мила!

Одинъ скокъ и крѣпко обнявъ онъ замѣсть

своей фантастичной мары — прозаичне туловище ревизора.

— Пустѣть, пустѣть мене, пане, не часъ теперь стискатися, — закричавъ той же зъ всемъ силы до уха Владиславу, ажъ той стрѣпотався и очнулся.

Ревизоръ засвѣтилъ свѣтъ.

— Га, що таке. Хто тутъ?

— То я, пане Скилинскій, ревизоръ. Роздрухайтесь и ходѣть за мною на поліцію. Тамъ есть та панна, щосьте дали еи образъ, тата либоны сама, подобнѣсенька до образа а выпирается. Вы самій мусите ити подивитися, и познавати.

— Що? Княжна есть? Де она? Я ю що ино бачивъ. Куда дѣлася?

— Эхъ, ще дрѣмаете! Шкода часу, ходѣмъ.

— Ба! ходѣмъ? Кажѣть бо перше, де княжна?

— Ходѣть на инспекцію а довѣдатесь всѣго.

— На инспекцію! алѣжъ розтолкуйте менѣ на разумъ перше, що сталося, и якъ сталося?

— Що сталося и якъ сталося? — начавъ собѣ ревизоръ слова Владислава повторювати. — Слухайте:

На двѣрці, на Підзамчу, приїхавши, застаю въ салѣ досить людей, а мѣжъ ними и якогось попа съ панною, подобнѣсенькою до образа, щосьте намъ дали. Гарна собѣ красавичка, рослая, гожая. Приступаю и задержую ихъ обоихъ съ якимось ще паномъ. Теперь они на поліції. Ходѣть скорше, ждуть всѣ на васъ.

— Славно! славно! — И Владиславъ порвавъ за капелюхъ та стрѣмъ головъ подуднѣвъ по сходахъ.

— Княжна! Вы тутъ? вскрикнувъ онъ по французки, впадаючи въ двери инспекційного бюра, коли зовидѣвъ сидячу напротивки красавицу съ заплаканными очима. — Що сталося, чого плачете, небойтесь вы спасеній, я при васъ!

— Татуню та се якійсь придуроватый человѣкъ! вскрикнула чистою звучною рускою мовою та, до котрои припавъ Владиславъ руку цѣлувати.

Маленька, сухерявя, типична фіурка галицко руского священника всунулась мѣжъ обоихъ.

— Що вы, пане, за одень? отки така смѣлостъ до моєї доњинки?

— Якои доњинки? — обурився Владиславъ, а обернувшись зновь до тои доњинки тягнувъ:

— Княжно, нежартуйте зô мною, я вже все знаю. Вы може самій не знаете, яке велике небезпеченство грозить вамъ?

И Владиславъ зновь хотѣвъ приступити до тои ю принявъ за панину Льонцю.

— Озъмѣть собѣ его, тату, отъ мене, — вскрикнула она, вся покраснѣвша зъ встыду чи переляку передъ напастю.

— Ще разъ васъ пытаю, — обозвався остро татунь перегороджуючи собою приступъ до доњинки, — що вы, пане, за одень? яка смѣлостъ?

— Хто я? хто я? — ставъ горячитися Владиславъ, — вамъ що до того, хто я? лучше кажѣть хто вы?

— Я казавъ вже передъ п. комісаремъ.

— Що казавъ? неправду певно казавъ! Вы обманщикъ! Вы перебраный жидъ, що торгує дѣвчатами до Турції, до гаремовъ доставляе! Пане комісаръ взываю васъ, арештуйте того человѣка: онъ небезпечный!

— Во имя Отца и Сына и св. Духа!

И здѣсь перелякненый татунь отступивъ та положивъ на собѣ велике знамя св. хреста.

— Господи милосердный! борше сподѣвавъ бымы ся нынѣ своеи смерти, нѣжъ чути на себе щось таке!

Опять перехрестився.

— Менѣ посивѣвшому священикови турецкій гаремъ въ головѣ! Маю ще клопоту съ своими дѣтьми?

— То вы справдѣ Аполинаръ Михальскій, гр. кат. священикъ зъ підъ Тернополя? — спытавъ комісаръ поліції такъ флематично, якъ бы то було середъ найзвычайнѣшихъ обставинъ.

— Такъ, — потвердивъ о. Михальскій съ такою твердостью, на яку толькo мôгъ здобутися.

— А се ваша доњинка?

— Ну та доњинка: се моя Зося, кровъ зъ крови моєї, кость зъ костей моихъ!

— А сей панъ — то Василь Телюкъ, що до васъ нанявся на домового инструктора.

— Телюкъ, — повторивъ о. Михальскій глянувши въ сторону до окна, де стоявъ тихо невеличкій муштинг.

— Бо бачите, — зачавъ дальше помаленьку крѣзъ зубы цѣдити комісаръ, который перше ще, нѣмъ прийшовъ Владиславъ, докладно розытавъ про цѣлый, такъ званый на урядовомъ языцѣ, „родоводъ“ у о. Михальскаго, у его дочки и у Василя Телюка, вивѣдавъ причину побуту у Львовѣ, но не обявивъ и словомъ причины придерганья ажъ до того часу, поки не прибуде Владиславъ, щобъ скорше дойти правды, — бачите, добродѣю, тягнувъ комісаръ, сей панъ (тутъ всказавъ на Владислава) доњинъ підъ передъ годинною може, що чувъ про якусъ змову на княжну Мирзелю и требовавъ помочи. Я пославъ на двѣрці, а понеже ваша доњинка цѣлкомъ подобна до сего образу (тутъ вынівъ зъ шафы звѣстный образъ Каульбаха), который має бути живымъ портретомъ княжни, — то и придержано васъ всѣхъ.

— Свѧть, свѧть еси Господи, — тихо тримтѣвъ голосъ о. Аполинара, коли онъ дивився на образъ, — се справдѣ моя дочка! Алѣжъ пане комісаръ, та се зновь жива моя Зося.

— Се вашъ отець? — запытався комісаръ, не сподѣвано звернувшись до Зосії.

— А такъ, м旣ъ татунь.

— Гм... гм... дався чути панъ комісаръ и замовкъ. — Щожъ вы на те, пане Скилинскій?

— Не вѣрю своимъ ушамъ! Дивлячись на сю

паню, присягъ бымъ, — що то княжна Леонтина а только голосъ не еи, та якъ рѣчи говорить она! Власныи ушамъ не вѣрю! А може то только такъ знали ю пѣдойти, можа такъ добре укноване ошуканьство? Позвольте, я ще разъ заговорю и все розкажу.

Тутъ на ново приступивъ Владиславъ до мни мои княжны и забирався широко розповѣдати о тѣмъ, що чувъ въ огородѣ: о заговорѣ, о спадчинѣ; но теперь перебивъ єго рѣшучо Василь Телюкъ. Онъ, зъ боку стоячи, бачивъ всю комічностъ ситуаціи, бачивъ и немиле становиско о. Михальскаго та єго красавички-донашки. Знетерпевленыи повѣльно стью комісара и напорчивостю Скилинскаго выступивъ Телюкъ напередъ. Очи его, и такъ чорній якъ теренъ, жарились теперь якъ два чорній, блы скучній вуглій, чоло его захмурилось гнѣвомъ, а рука диктаторско пѣднялась въ гору. Бѣльшій бувъ онъ ростомъ за о. Михальскаго, но передъ Владиславомъ, до котрого и звернувшись, все таки выглядавъ якъ малець.

— Отъ дали бысьте спокой съ своими дитиня чими забавками! Не бачите, молода дѣвчина перелякалась вашихъ крикѣвъ.

— Аа вамъ чого тутъ треба? — съ погордою глянувъ на нового противника Владиславъ, — чи и вы належите до той шайки?

— Уроились вамъ якіися шайки, якіися княжны, а того всѣго ту нема. Я знаю и о. Михальскаго и панину Зосю вже отъ пѣвъ року, — но за той часъ пѣзниавъ я добре, що имъ ще далеко до кня жного титулу.

— Пане комісарь, промовивъ гнѣвно Скилинскій, — заберѣть собѣ куда тога чоловѣка, чого хоче онъ тутка?

— Пане комісарь, онъ справдѣ приурковатый, заберѣть лѣпше єго та пустѣть спокойныхъ людей, не ялося такъ якось, не сѣло не впало, притримувати и мучити, — рѣзко и що разъ голоснѣйше кричавъ Телюкъ, попадаючи въ злость и що разъ бѣльше червонѣючи.

Червень та шла му дуже до лица. Звычайно бувъ онъ блѣдый та съ якоюсь тоскливою задумою, крѣзъ котру пробивалась лагодна душа и сила волї, — но коли попадавъ въ унесенье, лицо єго палало энергіею та рѣдкою запальчивостью. Здавалось, оно запалить кругъ себе усе. Телюкъ, видно сли отдавався як旣 мысли, то отдавався всею душою, — съ пожертвованьемъ себе самого. Палка натура.

Только скоре вмѣшанье комісаря повздержжало дальши бурю.

— Прошу дуже о спокой; тутъ урядъ не на обиды. Вже я самъ побачу, кого пустити а кого заховати. И такъ вы, пане Скилинскій, предовсѣмъ можете собѣ одйті: сли менѣ буде ще васъ треба,

то буду завтра рано просити, — сли нѣ, то нѣ. А Вы, пане Телюкъ, мешкаете якъ кажете, пѣдъ ч. 28 на зеленой; ну то вы пѣдете съ ревизоромъ щобъ переконати, чи се правда, — а вы добродѣю, мусите до завтра рано задержатись, щобъ мѣгъ хто посвѣдати о вашой особѣ.

— Я ручу вамъ за особу, пане комісарь, — перебивъ єму Телюкъ, — я знаю о. Михальскаго отъ давна.

— Позвольте же, а хто заручить менѣ за васъ? запытавъ рѣвными повольными голосомъ комісарь.

— А такъ, такъ, выходитъ на мое, — втрутівъ Скилинскій, — мусить бути сконстатоване, хто сей священикъ, хто та панѣ, — хто той Майеръ, хто той панъ, що бувъ въ огородѣ. Я мавъ бымъ собѣ потомъ все на совѣсти, якъ бы вамъ удалось якъ мѣнькови мѣжъ пальці прослизнутись.

— Пане Скилинскій, я увѣльняю васъ, — сказавъ поліцейскій урядникъ, — самій перше казалисьте, що тутъ только непорозумѣніе изъ-за великої подобы...

— Хто я казавъ?

— Кажете: іній голосъ, не вѣрите власныи ушамъ.

— То що? голосъ не може змѣнитись?

— А... а рѣсть? Прошу панѣ встati.

Зося встала. Стать еи рѣвна, висока, талія чудна, такъ и зарисовались на ясно освѣтленомъ фонѣ стѣны. Не було въ бюрѣ инспекційномъ и одного (не включаючи може и самого татуя) котрый бы въ сей хвилѣ не подумавъ: „красавица!“. Найбѣльше жъ перенявся Владиславъ: Зося живо напоминала му єго идеаль, котрый однакъ бувъ нѣжнѣйший, высшій ростомъ, съ маньерами и рухами не сказано красчими.

— Нѣ! на правду, може я й ошибаюсь! княжна ще высша.

— Видите, що только подобна.

— Ну слава Тебѣ Господи! промовивъ о. Аполінарій, — чайже прозрѣвъ.

— Я не ручу однакъ, — перебивъ опять Владиславъ. — Пане комісарь, таки сконстатуйте особу о. Михальскаго.

— То вже завтра. Добраночь!

— Добраночь! Я перепрашаю, — Владиславъ узнавъ за потрѣбне извинитись колькома словами передъ Зосею, — перепрашаю дуже, але... справдѣ... неприятнѣсть та не зъ моєї вини... я хотѣвъ якъ найлѣпше...

Хотѣвъ що щось бѣльше говорити, та не знавъ що, щобъ не признати Зосю за інну особу отъ Льонцій. Склонився и выштовъ.

— Господи Боже! — вздыхавъ все о. Аполінарій, — нынѣ не дати чоловѣкови спокойному, та честному вѣрнопѣданому гражданину, щехати изъ-за widzi mi sie якогось шалапуты!

— Дойстно шалапута! промовила Зося, — що онъ за одинъ?

— Представився за урядника колѣйного.

Настала хвилька тишины. Урядникъ поліції подивлявъ поставу и вроду Зосину.

— Нехай панство заѣде до готелю переночувати, вже північ мінула. Жалую дуже, що такъ сталося, — але щожъ м旤 обовязокъ такій. Прошу извинити, ставляючись въ мое положенье: на доносъ треба було начати щось.

— То мы вже вольні? запытавъ о. Аполинарій свободнѣйше одітхнувші.

— Такъ есть, прошу только о. добродѣя, прийти завтра съ кимъ, хто бы посвѣдчивъ о вашої особѣ.

О. Михальскій съ дочкою и Телюкомъ опустили бюро. Въ предпокою стояло колька агентовъ и щось колька обдертихъ, закровавленыхъ роботниковъ. Доходили якогось проступку.

Комісаръ моргнувъ на одного ревизора, шепнувъ му на ухо, — и онъ душкомъ побѣгъ вслѣдъ за вийшовими, поглянути готель, де будуть ночувати.

Телюкъ пішовъ опосля домовою а рано приїхавъ до поліції п. Кендзьерскаго, у котрого стоявъ на станції Ярко, сынокъ о. Михальскаго. Кендзьерскій, львовскій мѣщанинъ, посвѣдчивъ за о. Михальскаго, и той же отїхавъ полудневымъ потягомъ.

Скилинскій за днія пересвѣдчився еще більше о своєї помылцѣ. А надѣя уратовати Лонцю сповзла на нічимъ.

(Дальше буде).

ДЕНІСЪ.

Повѣсть Михайла Вагилевича.

(Продовженіе.)

Одної красної маевої ночі, коли въ мѣстѣ всѣ спочивали глубокимъ сномъ, заулками до замку скрадалося чотирохъ людей. Не були то війни съ оружіемъ и дрекольми; а наше богоїйное товариство, котре заошмортрѣвшися въ дручки, пилку, гаки, сокиру и лѣхтарю, змѣряло на замокъ гробы пльондрувати.

Мене саме тогда не було въ Бережанахъ. День передъ тымъ, чи еще того самого дня рано виїхавъ я до Ст* на похоронъ мамы небожки.

Наши промысловці сподѣвалися знайти въ лѣхахъ скарби, но ошиблися трохи въ рахубѣ. Дармо поотрывали вѣка зъ домовинъ, дармо по-перевертали спорохнѣй кости небощиківъ, не знайшли ничо кромѣ золотого ланцуха.

Шкода только, що якій каштелянъ не схопився зъ домовини и не поторбувавъ профандѣвъ, що вѣчный сонъ умершихъ непокоять. Але бачу того небылиця, що говорятъ о дукахъ, бо коли

якъ коли, то теперъ мали небощики способність показати живущимъ по чому локоть и нихтобы имъ тое за зле не взявъ, бо станули предсѣнь въ власній оборонѣ.

Тымъ часомъ наше товариство звинуло акції и спродало ланцухъ жидови за 60 р. конвенційної монеты, що якъ на той часи значило добрий гропш.

Я вамъ тое оповѣдаю такъ, якъ дѣзнався о томъ уже опосля; но коли тое дѣялося и якъ ся стало, о томъ знало только чотирохъ людей въ цѣлыхъ Бережанахъ, а тіі умѣли держати языкъ за зубами, бо тутъ о ихъ шкобру ходило.

Вправдѣ ударило мене въ очи, що мої соученики посправляли собѣ новій капелюхи, сурдути а колимъ ихъ пытавъ зъ отки тое мають, отвѣтили менѣ цѣлкомъ по просту, що родичи имъ гроши прислали.

Якось бы тое уже велося гдекотримъ людемъ на свѣтѣ, кобытѣ справадливості Божа спала. Жидокъ, котрый купивъ ланцухъ якось не добрий бувъ до секрету и цѣла справа выдалася. Зачали моихъ паничовъ и ихъ спольниковъ тягати по урядахъ, тягнути зъ нихъ протоколы, якъ зъ мене. Зробили ревизію въ лѣхахъ підъ каплицевъ и знайшли все до горы ногами, що свѣдчило ясно якъ на долони, що тутъ ктось господаривъ, розумѣяся, що не въ зовѣмъ богоїйній мысли. Наши вспольники выпирали зъ разу, но въ кіонци помѣрковали що бѣда, треба якось боронитися. Злый духъ мусѣвъ підшепнути одному зъ моихъ соучениківъ, признатися до всего и цѣлу вину звалити на мене.

Онъ подавъ до протоколу, що то правда, що ходили до лѣховъ, но то я намовивъ ихъ до всего, я виїкравъ ключи пану пивоварови и саразъ на другій день виїхавъ підъ якимсь преtekтомъ зъ Бережанъ, щобы підозрѣніе отъ себе отвернути. Покликуютъ другого а той що до крыхти такъ само говоритьъ. Завзываютъ мене и ставляють ихъ до очій а они менѣ въ очи то само кажуть и ані оденъ не моргне. Ну то ясна, що ихъ ктось мусѣвъ красно научити, но та безчельність, съ якою очерняли невинного чоловѣка казала уже много по нихъ сподѣватися. Такожъ и то промовляло за ними, що були о много молодши отъ мене и могли легко піти за моємъ вліяніемъ не только яко інструктора, но и яко старшого лѣтами. Конець цѣлой справѣ бувъ такій, що сторожъ и костельний пішли до криміналу, обохъ паничевъ виїклечено зъ всѣхъ гімназій въ Галичинѣ, а мене въ цѣлой австрійской державѣ.

Га, щожъ теперъ було робити, хиба пристати до войска — коли бо чловѣкъ еще бувъ за

молодый; не остало ничо иного, якъ мандрувати до Ст* на paterna rura.

Збравъ я свои манатки и якъ Нѣмецькаже mit Stiefeln und Sporren забрався до дома.

Тутъ помагавъ я батькови, коло господарства. Робивъ человѣкъ, що мÔгъ, но якось не шло. Самій помѣркуйте собѣ гімназіасть, що до граматики дойшовъ першимъ преміяントомъ, выгаванзовавъ наразъ на пастуха громадской худобы. А такъ мусѣвъ человѣкъ конче якось собѣ занятье шукати. До косы бувъ еще нездальй, — за плугомъ не умѣвъ ходити, а свого товару не було, то мусѣвъ чужій пасти.

Но Богъ батько — думавъ я собѣ — онъ о птичкахъ небесныхъ памятає и человѣку не дастъ змарнодатися. Еще жіє мой давній опѣкунъ, треба до него написати до Тернополя. Въ немъ цѣла моя надѣя.

Написавъ я листъ до кс. катехеты и ожидаю результату. Чекаю тиждень, другій, нема отвѣта. Чибы може и онъ? О нѣть! А еслибы?... А того булобы замного; тоды не осталобы мнѣ ничо іншого, якъ утопитися.

Но до того якъ видите не прийшло.

Разъ вечеромъ пригнавъ я худобу зъ поля, а тато менѣ кажуть.

— Ага Стефане, есть тутъ якесь письмо; еще вчора передали его зъ почты до тебе.

— До мене? А чому жъ вы менѣ скорше о тѣмъ не говорили.

— Ее человѣкъ має только на головѣ. Отъ положивъ на поліцю та забувъ — отвѣтили тато флегматично.

— А гдежъ оно?

Батько посмотрѣли хвильку въ полицею.

— Гдѣсь бо задѣлося, — кажуть.

— А то не може бути, — восхлинувъ я — тато письмо дуже важне для мене.

Въ конци знайшлося. Зъ поліцїї залетѣло за поліцю и булобы тамъ собѣ лежало Богъ знає доки, еслибы батько не були ласкаві собѣ о немъ пригадати. Приглядаяся рукописи, характеръ катехеты... Онъ пише. Кобы только що доброго.

Серце мнѣ било, колимъ розламувавъ печать.

Листъ бувъ короткій.

Цѣле содержанье его було: знаю о всѣмъ отъ пана професора, приходи якъ найскорше до Тернополя и забери съ собою метрику хрещеня и всѣ свѣдоцтва.

Духъ вступивъ въ мене. Що буде то буде, я зроблю такъ, якъ ми порадитъ м旤й добрый опѣкунъ.

На другій день рано попрашився я съ моими и пустився въ дорогу. Послѣдній разъ тогды бачивъ я моего батька, бо коли по лѣтахъ заго-

стивъ до Ст*, заставъ только двѣ могилки на кладбищу, якъ двѣ близницѣ побічъ себе.

Отець Стефанъ сказали то такимъ сердечнымъ голосомъ, що мене ажъ стиснуло у грудехъ. И моя така доля и у мене суть такій двѣ могилы тамъ надъ берегами Буга... жаль, дрѣмаючій на днѣ серця прокинувся на ново — тожъ не умѣвъ человѣкъ повздержатися и выбухъ голоснимъ плачомъ.

Всѣ въдивилися на мене, бо они не могли мене зрозумѣти, кромѣ одного отця Стефана.

Они взяли мене за руку и сказали:

— Понимаю вашъ жаль, но не годится такъ отчаювати. Богу сподобалося покликати дорогій намъ лица до себе: мы осталися еще тутъ, но прийде часъ, коли и мы получимся съ ними.

Довгу хвилю тревало мовчаніе, въ конци одозвалися отець Стефанъ.

— Дѣти уже поздно, можебы мы на завтра отложили мое оповѣданіе. Уже часъ спати...

— Нѣ татуньцю, сказала Павлинка, — мы не хочемъ еще спати. Докончить нынѣ.

— Нынѣ, нынѣ — докинувъ Іосифъ.

— Ну, коли хотите, най вамъ буде.

И такъ оповѣдали дальше:

Съ маленькимъ отже узликомъ на плечахъ выбрався я до Тернополя. Ишовъ цѣлый день и трохи въ ночи и гдесь передъ полуднемъ другого дня станувъ на мѣстці. Чоловѣкъ підъупавъ трохи на силахъ а именно ноги дуже мя зabolѣли и прийшло ми на гадку въмочити ихъ въ ставѣ. Якъ загадавъ такъ учинивъ а потомъ просто до конвенту, допытуватися о ксёндза катехету. Допытати ся о Езуита въ его кляшторѣ то не велика рѣчъ, тожъ небавомъ знайшовся я въ келії передъ моимъ опѣкуномъ.

Я поцѣлуявъ его въ руку а онъ ничо — только смотрѣть менѣ быстро въ очи.

— Якъ ся маєшъ, сказавъ по хвилі, — щось ты тамъ наброивъ небоже.

— Я?! И очи зашли менѣ слезами — Навѣть онъ підозрѣває мене!

— Нѣ! я того не кажу, але такъ на тебе наговорили.

Я мовчавъ.

Слухай хлопче, продолжали ксёндзъ катехетъ по малой хвилі, скажи менѣ, але такъ щиро якъ на святой сповѣди, чи ты що виненъ въ той справѣ?

— Ничо, ничо!!

— Такъ ти Боже поможи въ послѣдній годинѣ!

— Такъ ми Боже...

— Досить, вѣру ти. А теперъ сїдай, мусѣвъесь змучитися зъ дороги.

Я усѣвъ а ксёндзъ катехетъ ходили по келії и щось роздумовали.

— А паперы маешь всѣ при собѣ? вопросыли менѣ въ конецъ.

— Суть, отвѣтивъ я и вручивъ имъ всѣ мои свѣдоцтва, вразъ съ метрикою хрещенья. Они переглянули все уважно и кажутъ полуголосомъ нѣбы до себе:

— Гмъ, шкода бы того хлопца.

И знова ходили по хатѣ и знова думали. Мусѣли обдумовати надъ средствами, якбы менѣ зарадити, а я сидѣвъ тымчасомъ, якъ на углахъ и слѣдивъ всѣ ихъ порушенья. О, знаявъ я добре о тѣмъ, що теперь моя доля важитея.

Знова звернулися до мене:

— Ты радъбъєшь учитися дальше? вопросыли.

Той вопросъ бувъ цѣлкомъ злишний, тожъ и у мене не було на него отвѣта. Чи я бы радъ учитися...

Но моя цѣла міна мусѣла ксендзу катехетъ сказати то, що хотѣли знати, бо сказали:

— Ба видишъ, я то самъ знаю, щожъ коли ти наварили такого пива, що теперъ нї взадъ нї впередъ. Щожъ почнешь съ собою? до школы нїгде тебе не приймуть, хиба за границю пôдешъ.

— Я бы и на край свѣта пôшовъ.

— Тере-Фере — и за границею такихъ, якимъ тебе люди зробили, не потребуютъ.

— То хиба пôду та втоплюся, сказавъ я съ скрайною детерминацією.

— Що, що?

Я мовчавъ.

— Только ми дурниць не говори, продовжали ксёндзъ катехетъ, а може то якосъ дастися зробити.

Я ажъ пôскочивъ и далъихъ по рукахъ цѣловати.

— Ну ну ну, пожди, сказали цофнувші руку, еще нема за що. Надъ тымъ треба добре розмѣрковати, бо то не штука зробити дурницю.

И взяли до рукъ мою метрику.

— Стефанъ, кажутъ пôволосомъ — гмъ. Стефанъ, ану загляньмо може...

И розтворили бревіаръ, що стоявъ на столику и зачали переглядати картки, где суть списані имена всѣхъ святихъ съ датою мѣсяця и дня, коли ихъ свято припадає.

Уплило доброи чверть години. Ксёндзъ катехетъ переглянули цѣлу лitanію святихъ, вкінци замкнули бревіаръ и перейшли по келі.

— Епифанъ, Епифанъ, говорили пôволосомъ, тобы було еще найотвѣтнѣйше. Але та забавка може много коштувати... Га! щожъ робити — нема іншої рады.

Що тіи уваги мали означати, въ якій звязи стояли зо мною, я не умѣвъ собѣ выяснити.

Тымчасомъ зазвонили на обѣдъ.

Ксёндзъ катехетъ пôшли до рефектаря, а менѣ прислали обѣдъ до келі.

По обѣдѣ заглянули на хвильку до себе, забрали всѣ мои паперы и удалися до ксёндза ректора.

Я сиджу въ келі и думку думаю. Якосъ лекше стало на серци; надѣя вступила въ чоловѣка. Бо коли уже ксёндзъ катехетъ пôшли до ректора, то чей зъ того щось буде. Чей не дадуть чоловѣку змарноватися.

Може по двохъ годинахъ конференціи съ ректоромъ повернувъ мой опѣкунъ до себе.

Заразъ уже на вступѣ познавъ я зъ міны, що съ доброю приходить новиною.

— Ану, сказали, — не сумуй небоже; будешь ходити до школы.

Не знаю вже, якъ я имъ подякувавъ за тую добру вѣсть, бачу ніякъ. Знаю только, що чоловѣкъ ажъ сплакавъ зъ радости.

— Но уважайже — продовжавъ мой опѣкунъ — щобысь коли не зробивъ якои дурницї, бо то слизка рѣчъ. Отъ нынѣ не называєшься уже Стефанъ только Епифанъ.

Я виїдившися на нихъ.

— Я...?

— Ба видишъ рѣчъ тякъ маєся: Стефана Л* виїключили зъ всѣхъ школъ австрійскої державы а затомъ най собѣ той Стефанъ иде тамъ, где перець росте; но Епифана Л* никто не виїключавъ, затомъ той же Епифанъ, который має отличне свѣдоцтво зъ первого курсу зъ граматики, може здати вступній испытъ до синтаксими и учитися дальше. Розумѣєшъ?

Я зачавъ трохи понимати.

— То знаєшъ — продовжали ксёндзъ катехетъ по хвили, — не велика рѣчъ зъ Стефана зробити Епифана. — Ото дивися...

Тутъ показали менѣ мою метрику и свѣдоцтва. И дивна рѣчъ, всюди мѣсто Стефана стояло Епифанъ. Тамъ где було Стефанъ, позволили собѣ ксёндзъ катехетъ пôскробати сцисорикомъ и всадити Епифану але такъ зручно, що треба було о тѣмъ знати и добре придвигитися, щоби цѣлу фабрикацію змѣрковати.

— Ксёндзъ ректоръ знаєтъ о тѣмъ — интерпретовавъ мой опѣкунъ дальше, — але такъ якбы не знали. Не хочуть, не могутъ о тѣмъ знати, а ты памятай, щобысь анѣ однимъ словомъ не здрадився анѣ передъ рôднимъ братомъ бо тогды... но о тѣмъ не хочу ти и говорити. Може коли прийде часъ и мусить прийти, що твоя невинність вийде на верхъ, то тогды можемъ явно передъ цѣлимъ свѣтомъ признатися до того обманьства.

И такъ зробили зъ мене Езуїти Епифана, але приняли мене до школы.

Черезъ цѣлыхъ три лѣта проживавъ чоловѣкъ у нихъ доки не окончивъ гимназіи. Ксѣндзъ ректоръ бувъ завсегда на мене ласковый, навѣтъ помѣстивъ мя въ характерѣ инструктора въ конвентѣ, а однакъ черезъ цѣлый часъ анѣ словомъ не вспоминавъ о метаморфозѣ моего имени. До-перва где-сь при концѣ уже въ поэтицѣ призвавъ мене до себе и сказавъ:

— Ну, теперь же есъ правдивымъ ученикомъ, доси бувъ есъ нимъ только провізорично.

Тутъ ксѣндзъ катехетъ, который бувъ притомный той сценѣ, вручили менѣ отъ пана профессора зъ Бережанъ листъ, писаный до нихъ, въ которому доносивъ, що костельный умираючи вы-знавъ на смертной постели, що дався перекупити родичамъ тыхъ паничиковъ и позволивъ втягнути мене невинно въ кабалу.

Ксѣндзъ ректоръ обѣцали менѣ порушити тую справу и реванжовати мене въ людской опініи. И щожъ зъ того, опінія людска дала менѣ реванжъ, но я такой въ очахъ свѣта остану Епифаномъ на цѣле житѣ.

Но и тіи, що мя на тое привели не най-лѣпше выйшли на тѣмъ. О однѣмъ зъ нихъ за-чувъ я що умеръ въ великой нуждѣ въ больни-ци, а другій бувъ разъ у мене — еще ваша мати небожка жила — а такій обдертый, такій нуж-деній, що бувбымъ го нѣколи не пѣзнавъ.

— А татуньцю не пригадали ему о кривдѣ, яку здѣлавъ татуньцеви? вопросивъ Іосифъ.

— Ани однімъ словомъ. Судьба уже доста-точно помстила на нѣмъ.

— Я бы не стерпѣвъ.

— То зле сынку. Мѣсть належить до найпод-лѣйшихъ свойствъ чоловѣка.

— Чогожъ онъ хотѣвъ отъ татуньца?

— И о то не пытався его. Онъ оповѣдавъ менѣ цѣле свое житѣ, про которое можнабы цѣліи кроники списати.

— Можетбы татуньцо намъ розказали, доки-нула Павлинка.

— Уже запѣзно дитинко. Треба ити спати.

— Але татуньцо намъ розкажуть.

— Колись при способности.

— А чи онъ живе еще? замѣтивъ Іосифъ.

— Не знаю. Дѣставъ отъ мене пятку на до-рогу и якъ пошовъ собѣ, такъ и на нынѣшній день.

— Такъ то такъ дѣточки — закончили отець Стефанъ свое оповѣданье — правда мусить выйти на верхъ якъ олива и велику правду сказавъ Шиллеръ: Es ist die Fluch der bösen That, dass sie immer nur Böses erzeugt.

Дальше буде.

ПЕТРѢИ И ДОБОЩУКИ.

Повѣсть Джеджалика въ 3. частяхъ.

(Часть III.)

I.

Часть дѣланья.

Хто изъ Галичанъ не тягнеть сумної памяти року 1863?

Еще зимою, съ его початкомъ страшили людей розличній знаки природы, — съ весною прийшли двѣ найстрашнѣйши фуріи: пошестъ и война.

Якъ аномальний и невиданій були явленья природы — такъ аномальний, дивный и неприродный бувъ на-строй людскихъ умовъ въ тѣмъ злопамятнѣмъ роцѣ.

Середъ гарнои, підгірской околицї, на невелич-кому горбочку край села К. бѣлься новий, опрятный, хорошенкій дворець. Окна выходили на гостище, за которымъ тяглася обширна ровнина перетята рѣкою. На передѣ выстававъ wysoko підмурованый ланокъ, обман-ій зъ долу до горы буйнимъ, зеленымъ дикимъ ви-ноградомъ. За домомъ тягнулись обширній, господарскій забудованья, окружаючій въ широкій повкругъ ровне, плытами выложене, подвѣрье.

Погодный маевый день хилится къ вечеру.

Величаво клонится повне, золото-червоне сонце за синій, далекій горы. Теплый, весняный вѣтрець ледви-ледви шевелить розкішними вѣтками винограду та роз-биває густій туманы сивої мраки, що встають зъ рѣки, мовь духи изъ гробовъ. Рой комаровъ, мовь воздушній флоты, киданій філями бурливого моря, то взносяться, то опадають, бзенячи тихо і ледви чутно. Изъ землї піднимаються чорні жуки а зъ межі листя безчислен-ныхъ вербъ маеві хруші и розпочинають своїмъ жуж-жѣньемъ туту прелестну, заманчуви и чаруючу му-зыку маевого вечера, на которую складається и тихій шумъ свѣжо розвитого листя, и бальзамичній запахъ тыся-чай цвѣтівъ, и все покрываючій шумъ далекої рѣки и рохкотанье жабъ и протягле цвѣрканье сверцівъ въ пахучої травѣ.

На ланку на роскрашеной, рѣзаной лавочцѣ, сидить двое ихъ, — молодій мужъ и молода жена. Не сидять они поручь себе, — не обнимаються та не пе-реливаються зъ сердца въ сердце щирій, бѣрадній, любій слова. Сидять они мовчаливо, — одно на однѣмъ, друге на другомъ концѣ лавочки. Смотрять они въ розличній стороны: она на омрачену рѣку, — онъ на село, надъ которымъ зачинає підниматися тяжка хмара дыму изъ стрѣхъ та причолківъ. А думки молодихъ сопруговъ? Хто дослѣдить ихъ тайного, непостижного лету, — но то здаєсь певно, що и они не сходятся, що и они розминаются.

Молодій мужъ съ чертою тихого жалю надъ очима, — то нашъ знаемый, Андрій Петрѣй. Жена, повновида, товстенька, досить принадна дама, — то Дозя Петрѣева, Кралиnsка зъ дому.

Гой, неразъ то тяженько пожалувавъ Андрѣй, що не послухавъ рады родичевъ! Неразъ то ему болѣмъ стислося серце, коли мусѣвъ зносили терпѣливо всякой прибаги, упертѣсть и гнѣвлівостъ своєи „благородной“ жены! Любовь, котра заманила его зъ початку, котра чародѣйскою рукою тягла го до неи, щезла, якъ пустынъ цвѣтъ и не оставила въ серци плоду довольства и тихого семейного щастья.

А Дозя? Дозя недовго по смерти матери крыла еще свое правдиве лицо пôдъ маскою щирости, любви и вѣрности. Скинула она тоту маску, — стала она чимъ могла попрѣкати своего молодого мужа, — стала сердитись на него за леда дурницю, — стала сама, умысно и съ немилосерною консеквенцію нищиги и притлумляти въ души его всяку искорку чувства и привязанья къ собѣ, — стала, де и якъ могла, мѣшати фальшивѣ тоны въ гармонію супружеского житъя.

Перше, тяжке розчарованье Андрѣя слѣдовало не задовго по слюбѣ, коли дѣзновавъ о правдивомъ фіансовомъ станѣ своеи молодои жены и тещї. Колько грызоты и внутреннѣи борбы мусѣло стояти Андрѣя, закимъ на наляганья Дозѣ взявъ значну суму изъ Добошевого скарбу, щобы покрыти численнѣи довги и майже на ново отбудовати дворецъ графинї. Въ Перегинску не хотѣвъ мешкати, бо прикро му було дивитися на тотъ мѣсця, до которыхъ вязалось въ души его только важкихъ споминокъ, прикро було ему поглядати щоденъ на лице старухи-матери, знеможенои и ослабленои всегдашию грызотою.

Немиле и вымушнене було житъе Андрѣя съ Дозею. Святыня его чистыхъ чувствъ потрясена и майже разрушена була съ стратою Олесей. Нещаслива пансѣость, на котру захорувавъ бувъ опосля, немало та-жѣ приглушила въ души его святыхъ звуковъ чувствъ. Но послѣдними останками онъ съ отчаянною силою прирѣсъ до Дозѣ, котра теперь своею лукавою, холодною рукою спокойно ихъ донищувала. Андрѣй чувствовавъ, що пôдъ еи окомъ, пôдъ вліяніемъ еи голосу тратитъ поволи рѣновагу духа, що розчарованье, грызота и терпѣнья позбавляютъ го силь. Онъ стававъ щоразъ слабодушнѣшимъ, и якъ пташина очарована о-чима жеретіи, сама летить въ еи пасть, такъ улягавъ и бѣдный Андрѣй чимъ разъ то дуже очаровательною вліянію Дозѣ, тратячи власну енергію и силу волї.

— Андрѣю, — заговорила по довгомъ мовчанью Дозя рѣзко и отрывисто, — завтра недѣля!

— Знаю, — та що зъ того?

Андрѣй отвѣчавъ на видъ рѣвнодушно, — но таки притлумленый вздохъ вырвався изъ его груди. Онъ обернувъ очи на свою жену, — она не дивилась на него.

— Що зъ того? Якъ же ще пытати можешь? Хиба не дѣстались запрошенія на завтрѣшну забаву до барона Бергера?

Андрѣй похиливъ голову и не отвѣчавъ нѣчо.

— Ну, чого мовчиши та звѣшуешь голову, мовь

гарбузъ черезъ плѣтъ? Маешь гроші? Тре буде завтра якось межи людьми показатися!

Слабый проблескъ гнѣву и обуренъя перемчався по лицамъ Андрѣя.

— Жѣнко, — сказавъ онъ, видимо змагаючись на тотъ слова. Того уже заботато на мене! Хиба ты забула, що я своими крайцарами полатавъ твои дѣры, припорядивъ и построивъ все? Чи маешь же ты серце, чи маешь ты чоло бути теперъ тою гадиною, що якъ де вѣссеся, то ссе до послѣднїи каплї крови? Жѣнко, — покинь ту роботу! Я не маю грошей, — я не можу и крайцара бѣльше выдати. Завтра не пойдемъ до барона!

Онъ вставъ и выпрямивъ передъ Дозею. Она позволи обернулась до него не рушаючись зъ мѣстця и повела горѣ нимъ очима. Неразъ уже она чула отъ своего мужа подобную бесѣду, — и знала, що то только отчаянныи проявъ — безсильности.

— А дивѣть ми на господаря! скрикнула по хвили. А по якужъ чортову матѣрь ты бравъ мене, якъ не по то, щоби радити и помагати менѣ, де треба? Чи ты гадаешь може, що я съ своимъ родомъ не була бѣть собѣ найшла лѣпшого мужа, якъ тебе, смердячого хлопа, балвана?...

Андрѣй не дослухавъ послѣдніхъ словъ Дозѣ и выйшовъ въ густый, тѣнистый садъ, де небавомъ щезъ въ крутихъ ходникахъ. А Дозя сидѣла ще хвилю на ланку, — а заходяче сонце дивно красило еи лице. Наконецъ она встала, усмѣхнулась и маестатично зоїшла и собѣжъ въ садъ. Недовго и ходила она крутыми стежинками помежи деревами. Якась невидима рука вела еи кроки, — и завела вконци до невеличкои, хмелѣмъ оброслои бесѣдки. За паморокою зъ початку и видѣти въ ней не було можна нічого кромѣ бѣлого, ля-кированого столика. Но ледво Дозя побрнула въ глубь того тѣсного, темного простору, ледво вздыхаючи важко усѣла на лавочцѣ, — почула руку свою стиснену якоюсь чужою рукою, — почула, якъ друга рука невидимо особы обнимала еи станъ. Дозя не зляклася, не закричала, не вырвалась щобъ утечи, — якъ выпадало вѣрнѣй женѣ. Она легенько здрожала и — перехилила голову на плече мушки.

А що се въ истѣ бувъ мушына, свѣдчили сей часъ перший его слова, котрї солодко прошептавъ до Дозѣ:

— Любезна, — я ту уже такъ довго ждавъ на тебе. Що съ тобою? Ты дрожишъ?... Чи не малась якои сцены съ своимъ тупорылымъ Андрѣемъ?

— Тупорылымъ! такъ, та назва якъ разъ ему до лица! скрикнула Дозя. Потомъ добавила тихше:

— Любимый Александре! Не вини мене! Ты пре-ѣнъ знаешь, що я лишь тебе люблю, що я лишь о тебѣ думаю. Но менѣ та-жѣ здаєся, що теперъ треба буде обходитися съ тымъ мужичискомъ.

— А то чому?

— Хиба не знаешь? Адже онъ все таки держить

мене въ рукахъ, — онъ все таки не показавъ ни менѣ, ни никому, де гроши!

— Але онъ покаже, — и то небавомъ! Въ тѣмъ мое дѣло! Хиба не тямишь, моя цвѣтко (о, — нѣвроку ей, — она подобна була до цвѣтки такъ, що ану!), — хиба не тямишь, що я обѣцювавъ тобѣ на самомъ початку нашого знакомства?

— Тямлю, тямлю! Але видишь, — отъ тогды уже только часу уплыло, только способныхъ хвиль минуло, що и я сама зачала сумнѣватися, чи то, що ты менѣ казавъ, не були лишенъ грушки на вербѣ.

— Теодозіе! вскрикнувъ будьтобы ураженый Александеръ. — Если я зволокавъ свой ударъ, то только по то, щобы по довшомъ часѣ тымъ певнѣше трафити! Не годится тобѣ піодозрѣвати мене о обманѣ, — бо тымъ и менѣ самому отбираешь силы.

— Вѣрю тобѣ, — но скажи уже разъ коли наступить рѣшуюча хвиля?

— Нынѣ!

Що думавъ Андрѣй, ходячи самотный по саду?

Думавъ о свой самотности. Охъ якъ страшно давила она грудь его, — якъ глубокими, горячими буквами вырылося въ его серци — —

Що то значить туга,
Що то горе, що то слёзы,
Що то тоска въ груди,
Що то ночи безсоннії,
Що нещирій люде!...

Онъ добре понявъ, що то все значитъ, — онъ, бѣдный, що замѣсть любви найшовъ — погорду, замѣсть щирости — холодну безсердечностъ, замѣсть вѣрности — облуду, замѣсть щастя — муки Тантала! Онъ чувъ, що духъ его, потрясений страшными физичними терпѣньями, теперъ валиться въ грузы, якъ заклита пустка, чувъ, що сила его тане, якъ снѣгъ весняний, — що іскра самостойности и твердости погасає въ его души.

— И щожъ выйде зъ того? подумавъ нещасный. Но годѣ ему було найти вихдѣ изъ тои пропасти, що мовь смокъ непонятновъ силовъ сама тягла его въ глубину.

Онъ часто довгими, самотними вечерами роздумувавъ надъ тымъ вопросомъ, — вкёнци самъ злякся своихъ думокъ, побачивши, що они ведуть го чимъ разъ близше до — отчаянья, до самобійства!

Но нынѣ дивный якійсь, благотворный зворотъ наставъ въ его внутрі. Онъ почувствовавъ — жаль за страженою минувшостью, за схибленимъ житъемъ. Жаль, то може найбожественнѣше, бо найблаготворнѣше чувство въ души чоловѣка. Жаль розмягчає твердий камѣнь духового остовпѣнья и отчаянья и порушає неткнені єще живій струни въ души чоловѣка, — завертає его назадъ на дорогу житъя, щобъ направити то, що занедбавъ.

Такій жаль тронувъ нынѣ серце Андрѣя.

Онъ чувствовавъ що нынѣ послѣдує кризисъ его житъя, що нынѣ ще вага его судьбы перехилится, — та не знавъ, куда, — не знавъ, що буде тому причиною.

Вже досыть позно вечеромъ застукано до свѣтлицї Андрѣя.

— Прошу! озвався Андрѣй обертаючись до дверей.

Въ свѣтлицю войшовъ мущина лѣтъ около 25, — стройный, высокій и лицемъ досыть хороший. Найбѣльше непонятно очаровательности давали ему чорній якъ уголь, блестячій и страшно живій очи. Они, здавалось, формально магнетизовали кожного, якъ очи василиска.

— А, витайте, господине Александеръ! сказавъ приязно Андрѣй, силуючись видимо на ласковый голосъ.

— Добрый вечеръ вамъ! Може въ чомъ перешкаджаю?

— Нѣ, нѣ! Знаете прецѣнь, що теперъ нѣть у мене ніякого дѣла! Будьте ласкавій, сѣдайте! Дуже ми приятно, що хоть вы не лишаете мене.

— Пане Андрѣю, — я въ дуже важной справѣ приходжу до васъ.

— А, — то будьте ласкавій сказати! Що въ моїй силѣ — —

— Рѣчь ось яка. Я уже бѣльше, якъ роکъ жиу съ вами, — вы мали часть досыть познати мене, — не-правда?

Андрѣя, видко, не дуже приятно тронувъ такій зворотъ бесѣды. Онъ съ цѣлою певнѣстю догадувався о зношеньяхъ Александра съ Дозею. Кивнувъ прото головою и не сказавъ и слова.

— А я зновь сподѣваюсь, що вы не забули того слова, котре передъ колькома лѣтами сказалисѧ мому отцю: Докажѣтъ своимъ житъемъ и поступками, що широ хочете згоды и спôльної працї зъ нами, — а мы охотно приступаемъ.

Андрѣй здивованый широко отворивъ уста не могучи й на умъ взяти, о що иде Александрови.

— Не розумѣю васъ.

Хибажъ вы еще и теперъ не познали мене? А, видко, любовь не мало забрала вамъ быстроты ока и ума! Я — Александеръ Добощукъ. Хоть и якъ прикро поразивъ Андрѣя пекучій жартъ о любви взглядомъ Дозї, то таки почувши, що той, що цѣлый роکъ живъ съ нимъ підъ одною стрѣхою, ъвъ при однѣмъ столѣ, — бувъ злымъ демономъ егс минувшости, а хотѣвъ статися предвѣстникомъ лѣпшиої будучности, — Андрѣй ставъ, мовь пораженый и довго не мігъ прийти до слова. Страшна непевнѣсть, борьба межи надїєю а страхомъ, шарнала его внутрь. Онъ знавъ Ленька зъ давнѣйшихъ лѣтъ, знавъ его хитрый, завзятый и злобный характеръ, прото боявся его. Но теперъ черезъ цѣлый роکъ жиуши съ нимъ, онъ познавъ въ нѣмъ зовсѣмъ другого чоловѣка. Неразъ чувъ онъ его говорячого майже съ восторгомъ о любви народа, о просвѣщенію, о патріотизмѣ, — неразъ Ленько щиримъ словомъ потѣшавъ его въ прикрытыхъ хвиляхъ внутреннїи борьбы,

и роздвоенъя, — неразъ ставасть отверто противъ Дозй и допомагавъ ему опертися еи забагамъ та каприсамъ. Добродушный зъ природы, а еще добродушийшій въ своїмъ нещастю Андрѣй погадавъ себѣ теперь: Анужъ но Ленько направду онамитався, — покинувъ злу дорогу! Правда, — сей часъ и стало му на умѣ не збѣмъ чисте отношеніе Ленька до Дозй, котра була причиною того, що Добошукъ вѣшовъ въ ихъ домъ, — но онъ зновъ погадавъ себѣ: Хтожъ безъ блуда? Яжъ лѣпшій? И еще одно! Онъ поглянувъ теперь на Дозю. Боже, якою никлою, брудною та нѣкченою выдалася ему та женщина, для котрои онъ колись посвятитъ себе! Онъ чувъ, якъ въ той хвили згасла въ его серци попослѣдня искорка любови и самовѣльного обмана. Бѣдный Андрѣй въ крайній розпуще неразъ старався обманювати себе самого, що се все неправда, що Дозя его любить!. Онъ першій разъ поглянувъ окомъ розуму на свое чувство, — и той одинъ поглядъ спасъ его изъ пропасти, въ котру чувство грозило его втрутити. Онъ почувъ, що въ той хвили пукъ послѣдній узелъ, що вязавъ го до неї, — и хотъ заболѣвъ серцемъ, — та прецѣнь почувствовався сильнимъ въ тѣмъ болю, почувствовавъ, що вертає его самостойність духова, — що кризисъ въ сеї хвили перейшла и вага перехилилася — на добру и спасительну сторону. Дѣлати, въ дѣланью забути о страданьяхъ, забути о себѣ, — то выдалося ему теперь блаженство, выдалося щастъмъ.

И ще одно! Ленько не мѣгъ найти отвѣтнійшоп хвилі порушити въ серци Андрѣя струну патріотизму, приглушену тысячными домашними грѣзотами. Якъ онъ чувся щасливымъ въ той гадцѣ, отрястися зъ тої грязи, кинуті все и виступити яко щирый, могучий дѣлатель на полі народнѣго просвѣщенія! Не знавъ онъ, нещастный, що такъ напруго изъ карлобъ люде не становть велитами, що до вросту треба часу и працї. А онъ передъ хвилею еще бувъ карломъ!

Немовъ сердѣ темнои, бурливои ночи сотки блыскавиць, здаесь, въ однѣй хвили поруть темноту, мѣшаются, сплѣтаются и розекакуються, — такъ и въ головѣ Андрѣя въ перетягу колькохъ хвиль повставали, проблыскували, слабли, скрѣплялись и мѣшиалися тотї мысли и чувства. — Часъ дѣланья наставъ! Тота гадка, мовъ все обнимаючій грѣмъ пожерла всѣ другиі гадки, — побѣдила.

Андрѣй кинувся въ обнятъе Ленькови.

— А дѣжъ братъ вашъ?

— Померъ, уже два лѣта минуло, — отвѣтивъ сумніючи Ленько.

— Колижъ обговоримъ дѣло подробнѣйше? Нынѣ уже запѣзно.

— Завтра!

(Дальше буде.)

Павло Свой

(Павлинъ Свѣнцицкій — Стакурскій.)

Смерть звѣсного польско-руского писателя Павлина Свѣнцицкого, що підписувався на своихъ польскихъ творахъ Павлинъ Стакурскій, а на рускихъ Павло Свой, або декуды Д. Лозовскій, викликала живий интересъ а навѣть споръ межи лѣвовскими, особенно польскими часописями. Въ некрологахъ по прикоротенькій шкицѣ его життя и титулы деякихъ его творобъ, — розводяться одинъ въ похвалахъ, другій же стараються отмовити всякою оригинальностию его повѣстямъ.

Всегда и всюди отдаючи честь правдивої заслузѣ, правдивої щирости и горячоти чувства, — въ якому бы оно напрямѣ нї заявляло себе, скажемо и мы колька слівъ про покойника. Ось важнѣйшій факты зъ его життя. Павлинъ Свѣнцицкій родився 1841 р. въ селѣ Варшицяхъ, Кіевской губерніи зъ незаможной польско-шляхетской родини. Въ Каменці Педольскому кончивъ гімназію, — а 1860 записався на універзитетъ св. Володимира въ Кіевѣ. Заставъ тамъ молодый Павлинъ великий рухъ сердѣ молодежи універзитетской. Постоя довгои, шумнои и розпустнои бездѣлности зачало будитися нове житѣ. Ідея демократизму, посвяченя себе для освобожденія и поднесенія бѣдного, утисненого люда розпалили сердца всѣхъ. Горячо зачали ихъ проповѣдувати и ширити молоді люди помимо опору застарѣлої шляхти, що въ хлопахъ все еще видѣла слугъ и скотину. Свѣнцицкій живо занявся тымъ рухомъ, хоть нїколи не тиснулся въ передній ряды, межи тихъ що найбѣльше кричали, що зачинали уже порушувати нещасну руско-польську справу. Онъ волївъ въ тишинѣ бѣльше дѣлати. Тайкомъ отъ ряду заклада молодѣжь школу, зъ котрои мали выходити сельский учителї, — и Свѣнцицкій ставъ въ нїй учителемъ.

Но спокой не подовживъ. Матеріяль пальний бувъ нагромаджений, — 1863 спровадивъ вибухъ. Свѣнцицкій весь перенятый ідею демократизму вступивъ въ ряды інсургентовъ, дався употребити орудіемъ шляхти — а коли справа не удалася, — уйшовъ въ Галичину, щобъ нїколи не вернутися въ рїдній сторони.

Въ тихъ бурливыхъ часахъ зародилася въ горячої души Свѣнцицкого гадка, зъєднати Україну съ Польщею, та не въ такій способѣ, о якому толькъ й думали польскі паны, — въ способѣ феудально-панціяній. Забажалось єму згоды, братерства двохъ народовъ, любови двохъ свободныхъ, самостойніхъ, просвѣщенихъ братобъ. Говорити и писати про туго згоду, поклавъ онъ за задачу свого життя. Владаючи однако добре и языкомъ українскимъ и польскимъ, онъ постановивъ себѣ добитися упередъ певного становища у однѣй и другої літературѣ, — що бѣльше, — задумавъ живимъ словомъ и предметомъ своихъ письмъ збудити живий интересъ сердѣ люду и такимъ способомъ заговорити просто до него, бо знавъ, що людъ борще подасть руку до згоды другому такому бѣдному людови, якъ самъ, анжъ бы то дало зробитися зъ его проводирами. Но щобъ занятия спокойно тымъ великимъ дѣломъ, тра було покойникови постаратися о матеріальні средства до прочитання. Приватні лекції не вистарчали. Загадавъ дѣстати посаду гімназіального учителя, та на те треба було мати обывательство австрійске. Щобъ прото воказатися певнимъ занятъмъ, вступивъ до руского театру О. Бачиньскаго, де многими переводами значно збогативъ репертоаръ театральний. Оттакъ перейшовъ до польского театру Милашевскаго

у Львовѣ, поки за протекцією гр. Голуховскаго не одержавъ австрійскаго обывательства и суплентуры при рускѣ (академичнѣй) гимназіи. Ту зачавъ зъ жаромъ выкладати украинску словеснѣсть новои епохи, — а тѣ, що слухати его выкладобъ, упевняютъ, що не добривягъ му нѣхто въ интересности, живости и пластицѣ представленья рѣчи. Свѣдоцтвомъ того такожъ єго невеличка, но цѣнна розправа „Вік XIX. у діях літератури української“. Въ томъ часѣ дописувавъ такожъ до колькохъ члописей въ двоякѣй цѣли. До польскихъ, щобы познакомити польску публику съ цѣльнѣйшими творами украинскаго письменства, — а до рускихъ, щобы зыскати себѣ выдатнѣйше становище въ рускѣй літературѣ. И такъ дописувавъ до *Niwy* (1865), передъ тымъ ще до *Вечерниць*, — працювавъ вразъ съ Кс. Климковичомъ надъ выдаваньемъ „Читальнї“. Опосля зачата за его починомъ выдавать польско-русскій журналъ „*Sioło*“ въ квартальнихъ выпускахъ. *Sioło* найяспѣйше высказує цѣль и гадки Свѣнцицкого: чуючи ще найбѣльше въ украинскомъ народѣ силы хотѣти поднести и подперти народнѣсть украинску, яко противваженіе россійскимъ панельвистамъ, яко муръ межи Польщею а Россіею, п. в. для охорони Польщї. Легкоproto познati, що тоти его погляди не богато нашли приклонникобъ якъ межи Русинами, такъ и межи Поляками, котримъ дужежъ то не хотѣло ся підъ якимъ бы то нїй було видомъ признати самостїйнѣсть украинской (чи малорусской) бесѣды отъ польской. Холоднѣсть галицкихъ людей дуже зразила горячу душу покойника. Онъ переставъ писати по руски, — редакторъ польску часопись *Nowiny* (1867—69) а опосля педагогіче письмо *Szkola* (1871—72). Три лѣта тому назадъ, перейшоє зъ академичной гимназіи суплентомъ до высшиои школы реальнои, — и посвятившися въ свободныхъ хвиляхъ драматургии. Задумавъ-було написати цѣлый рядъ драмъ на тлѣ руской исторіи. При третій заскочила го смерть, same въ найкрасшомъ роззвѣтѣ таланту и вѣкѣ (36 лѣтъ).

Всѣ творы покойника взяті зъ життя украинскаго люду и навѣнній гадками про чардїну украинску природу. Но отзначаются бѣльше фантастичностю въ представленью и группанью, бѣльше звучнимъ, плавкимъ слогомъ та гарнімъ, чистымъ языкомъ, якъ добре обдуманимъ пляномъ, бѣльше французкою ефектностю, якъ реальнѣмъ представленнемъ правды, життя. Якъ всѣ Поляки, Свѣнцицкій посѣдавъ бѣльше горячого чувства и буйнои фантазіи, нѣжъ холоднои розваги и объективности. Изъ его письмъ въ рускому языцѣ наведено: *Байки, написавъ Павло Свѣй* (отзначаются короткостью и ядерностью слога, взорець-Красицкій). *Колись було. Повѣсть зъ життя украинскаго. Написавъ Павло Свѣй.* (*Niwa* 1865) Повѣсть сеся (недокончена) навѣнна неохотою противъ цивілізованому Западови, котрого установы и лады вдираются до настѣ и нищать давнишній патріархальныи устробъ нашого громадскаго життя. *Гамлетъ дакскій королевичъ, драма въ V. діяхъ Шекспира* (переводъ стихомъ, недоконченый въ *Niwa* 1865) *Мицанка, комедія въ 3. діяхъ Д. Лозовскаго (Sioło.) Гаврило Бамбула, комедія Мольера (George Dandin)* до рускому сцены зладивъ *Д. Лозовскій. Гая, оперета, переробивъ Д. Лозовскій.* Кромѣ того писавъ дробнѣйшии повѣсти (*Покута, Подолянка* и пр.) по части переводы зъ польскихъ своихъ повѣстей. Въ языцѣ польскомъ выдавъ підъ назвою *Paulin Stachurski* бѣльшии свои повѣсти и драмы. Головнѣйшъ зъ нихъ слѣдуючій: *Przed laty, Trójka, Moskal, Soł-*

wijówka, Opowieści stepowe, Wycieczka do Pionin, Grajcarki и богато другихъ. Изъ драмъ найзнаменитшій послѣдній: *Marta posadnica, Jarosław Igorewicz* и третья, невѣдомого титулу.

Покойникъ бувъ демократомъ зъ цѣлои душой. Все думавъ о людовѣй літературѣ, котрабъ захвачувала всѣ стороны людовогого житїя, и втягала тымъ способомъ ширшу масу до спільногой роботы надъ полѣшненiemъ соціального устрою. Тому то не любивъ западныхъ ученыхъ літературѣ, — а ставивъ противъ нихъ широ народну літературу украинску. Отъ що повѣдае о нїй у вступѣ до першого выпуска „*Sioła*“: *Piśmiennictwo ludowe ukraińskie, to cudna wiazanka kwiecia z stepowych mogil świetnej przeszlosci, to Izy i jeki milionów, to potęga przyszlosci ludu.* А троха низше ось якъ отзывається: *Podziwiają genjusz Goetych, Dantow!... Ten nie przemówi, jak do wybranych tylk... Odczytaj „Katarzynę“ Tarasa, „Marusię“ Kvitki, — piętnaście miliionów serc zadrzy, iza zaświeci w ich oku.* То tryumf prawdziwy! Кто серcemъ милионовъ власти, nie musi byc ubogimъ на дuchu!

РÔВНОУПРАВНЕНЬЕ РУСКОГО ЯЗЫКА ВЪ ШКОЛАХЪ.

— Читаемъ въ ч. 17. „Правды“: **P. Julian Turczyński противъ рускои народности.** Вже отъ довшого часу доходятъ настѣ вѣсти, що п. Ю. Турчинскій, директоръ учительской семинаріи въ Станиславовѣ, въ дуже неотповѣдный способъ выступае противъ руского языка и въ загалѣ противъ рускои народности. Намъ звѣщали, що п. дир. Турчинскій задержуе у себе „Правду“ и „Газету Школьну“, щобъ не доходили сї рускій часописи до адресатовъ, котрі мали то нещастье бути підвладными п. директора. Вѣдомо намъ и те, що п. директоръ неоголосивъ, якъ слѣдовало, на конференціи учителямъ міністерствального роспорядженя о выкладѣ наукъ въ рускому языцѣ, а навѣть коли инспекторъ Мандибуръ на инспекції пригадавъ, щобъ при выкладахъ увзгляднити рускій языкъ, п. Турчинскій промовивъ до одного зъ учителївъ: „*Niech będzie po dawnych, co tam ruszczyzna jakas!*“ П. Турчинскій очевидно за богато числивъ на руску терпеливостъ. Оно правда, Русины терпеливый народъ, але коли мѣрка пе-ребере верхъ, то й Русинъ зворухнеся. — Теперь доходитъ настѣ знову вѣсти, що п. Т. не покидае свого поступованья. Опѣт посунувся до того, що передъ учениками высмѣвае рускій языкъ, ображае нашу народнѣсть и нашї патріотичнї чувства. На годинѣ школьнїй выразившися п. Турчинскій, що „*język ruski jest językiem rjaków, Szewczenko sam był prosty chłopisko i rjak!*“ Довѣдуємо ся такожъ, що п. Турчинскій дуже нерадо заводивъ въ школѣ взорцевої ту нещасну паралельку съ рускимъ языкомъ выкладовимъ, яка зъ милосердїя міністра надъ рускими дѣтьми припала Русинамъ.

Мы пригадаемо передовсѣмъ п. Турчинскому, що теперъ передъ законами, въ школѣ и урядѣ, (правда, не волею шляхты) „*chłopiska*“ мають такї же самї права, якъ бы й „*shlachotnourodzeni*“, що повиненъ знати п. Турчинскій вже за для свого директорскаго уряда, котрый наказуе єму заробно дбати про выхованье шляхтоцкихъ якъ и не шляхтоцкихъ дѣтей. Въ учительской семинаріи въ Станиславовѣ и не толькъ мѣжъ учителями, але и мѣжъ учениками Русины а мабуть и не мало Полякобъ, которыхъ не инвентувавъ анѣ Папроц-

кій апі Ієсесецкій. Выставляти „хлопство“ яко щось погордливого, есть не толькъ непедагогично и нелюдско, але просто нерозумно и противуздаконно. Подавати въ наругу рускій языкъ и найдорожшого кождому русинови творця нашои новои словесности, значитъ нарушати права рускои народности, запевнені основными законами противъ шляхотекой буты и пыхи. Зъ того, якъ выступае п. Турчинскій противъ рушины, и съ слобѣ нимъ выголошечыхъ передъ учениками въ школѣ выходивъ бы яспый замѣръ подати въ наругу и погорду рускій языкъ и руску народностъ. Таке поступованье директора въ школѣ, де сидятъ Русины побѣль Полякбѣ, конечно мусить выклікати незгоду и ненависть мѣжъ учениками однои а другой народности. То же мусимо мы дальше пригадати п. Турчинскому §. 302 карной уставы. Чи застановився п. Т. надъ своимъ поступованьемъ надъ значеньемъ и донеслостю своихъ слобѣ, и чи знае онъ постановлене §. 302 к. у.

А позаякъ п. Т. вже отъ довшого часу такъ поступае и здається зовсімъ запознавати свое становиско директора и учителя, то мы надѣмося, що ц. к. Рада школъна кр. переконавшия о властивомъ станѣ рѣчей звѣльнити п. Т. отъ уряду, котрому онъ отповѣсти не може и не хоче.

До новоутвореныхъ кляєть съ рускимъ языкомъ выкладовыми при учительскихъ семинаряхъ записалось: у Львовѣ 2! — въ Станиславовѣ 9, — въ Тернополѣ — 17 учениковъ. Директоромъ учит. семинаріи у Львовѣ п. Савчинскій, въ Станиславовѣ п. Турчинскій, въ Тернополи п. Диєстрянскій.

БІБЛІОГРАФІЯ.

— Вже и въ рускому языку появило ся:
 Cri-cri. Гумористична брошурка Ч. I. на-
кракавъ П. П. Цѣна 7 кр. а. в. Можна дос-
тати черезъ Адміністрацію „Друга.“

— **Іванчуку Моторный** якъ душу злому запро-
давъ — написавъ Дмитро зъ надъ Днѣстру. Коломыя
1876. Зъ печати Мих. Бѣлоуса. Стор. 16 въ малу 16-ку.
Цѣна 4 кр. а. в. (Нове виданье).

— **Посла** Феодора Бѣлоуса Рѣчь Соймова о го-
родку Товстомъ и его судебномъ окрузѣ, сказана въ за-
спданію сойма галицкого дня 25 мая 1875 года. Зъ пе-
чати М. Бѣл. въ Коломыї 1876. Стор. 15. въ 16-ку.

— **Рицарь и Смерть** (казка) Коломыя 1876. Зъ пе-
чати Михаила Бѣлоуса. Стор. 14 въ маленькую
16-ку. Цѣна 3 кр. (Нове виданье).

— **Сава, рускій мудрецъ.** Коломыя 1876. Черен-
ками и накладомъ М. Бѣлоуса. Стор. 7. въ 8-ку. Цѣна
3 кр. а. в. (Нове виданье).

— **О чудотворной Иконѣ пресвятой Дѣви Ма-
рії въ Делешевѣ,** съ пѣснями, молитвами и акафи-
стомъ до Прес. Дѣси Богородицы Коломыя 1876. Пе-
чатано въ типографии М. Бѣлоуса. Стор. 32 въ 8-ку.
Цѣна ? (Пише ся о новихъ чудахъ!)

— **Про бідність.** Розмова перва. Коштомъ і за-
ходомъ В. Кістки. Віденъ. З Болгарської печатнії Янка
С. Ковачева. 1875. Сторонъ 20 въ 16-ку. Цѣна 10 кр.
Можна достати черезъ адміністрацію „Друга.“

— **Правда.** Оповіданье. (Переклад з великорусь-
кого). Коштомъ і заходомъ В. Кістки. Віденъ. З Бол-
гарської печатнії Янка С. Ковачева 1875. Сторонъ 34
въ 16-ку. Цѣна 10 кр. Можна достати черезъ адміні-
страцію „Друга.“

— **Парова машина.** Казка. Коштомъ і заходомъ
В. Кістки. Віденъ. З Болгарської печатнії Янка С. Ко-

вачева. 1875 Сторонъ 28 въ 16-ку. Цѣна 10 кр. в. а.
Можна достати черезъ адміністрацію „Друга.“

НОВИНКИ.

Мы достали зъ тутешнѣго ц. к. Суда краевого слѣдуючій
засудъ, затверджаючій конфискату Ч. 17 „Друга“:

Ч. 12.484. До Редакції „Друга“ на руки отспічательного
редактора Миколаї Н. Дольницкого въ Львовѣ. Въ Имені
Его Величества Царя! Ц. к. Судъ краевый для справъ
карныхъ въ Львовѣ рѣшилъ на подставѣ §§. 489 і 493 устава о
поступованію карномъ и §. 37 устава прасового зъ поводу внесенія
ц. к. прокураторії державной, что содержаніе статії умщеної
въ числѣ 17 днівника „Друга“ зъ дня 13. Вересня 1876 подъ загла-
сіємъ „Новинки“ „Одоза до вѣхъ“ въ уступъ начиначочомъ ся отъ
слова „Довѣдемъ ся зъ розличныхъ сторонахъ...“ а заключаочомъ
ся словами: „(Апрославъ, Чайкісць и други) мѣстить въ собѣ
знамена виступку противъ публичному спокою и порядкови зъ §.
300 у. к., что противъ заряджена ц. к. Прокураторію державного
конфиската того числа днівника „Друга“ есть отравданою, — даль-
ше розпространеніе содержанія той инкриминованої статії въз-
роненіемъ и что забраный наклад уничтоженіемъ быти має. По-
воды. Артыкуль инкриминованый въ цѣломъ своимъ содержанію
представляеть ся яко здольный до пониженія ц. к. Рады тѣль-
нотѣ краевої въ свои повазъ за помочію перекрученя правдивого стану
речи и до възбудженія ненасисти и погарды противъ тойже, а на
конецъ взысає такожъ до беззасадныхъ жалобъ противъ ней. Мѣ-
стить онъ затомъ всякий знамена виступку противъ публичному
спокою и порядкови, а про тое такожъ виже речений уступы
уставою застосоваными зостали.

Piatkowski
Зъ Д. к. Суду краевого карного. Львовѣ днія 21. вересня
1876. Pohorecki.

— **Загальний собранья „Рускої Рады“ и „Народного Дому“**
втбулись днія 14 и 15 с. м. въ салахъ Народ. Дому при надзвы-
чайній малочисленності членовъ, — (тихъ самихъ на обохъ со-
бранняхъ). Про зборъ „Рады Рус.“ намъ бы и не згадувати, бо
истинно не ма о чѣмъ! Доволі безъ предмету бувъ зборъ товари-
ства им. Качковскаго въ Сtryю, — но сей „Рады Рус.“ еще го
перейшовъ. За три лѣтъ дѣяльности видалъ подавъ спровозданье,
на котре толькъ раменами стиснути. Знати, толькъ наближаючіяся
выборы до сойму пробудили зъ легаргичного сну видалъ „Рады
Рус.“, который нареѣть не уважавъ за потребне за всѣ три лѣта
хочь разъ завозвати своихъ членовъ до сплаты вкладокъ. Очевидно
и члены самі не вѣрили вже въ существованье „Рады Рус.“, коли
зобрались такъ нечисленно (60—70), що не було передъ полуднемъ
нареѣть комплета, — и треба було на пополудне скликувати над-
звычайне Собранье, котре не далеко отѣбѣло бѣть раціонного по
содержанью нарадъ и ухвалъ.

Навѣть не заховано програмы, а опущено найважнѣйше.
Фактомъ то — що выбрано новий видалъ изъ всѣхъ членовъ ста-
рого и маемъ въ Бозѣ надѣю, що точно за три лѣтъ почуемъ о-
пять столько зъ політики, що і теперъ.

Далеко интересонѣйший особено для молодежи були роз-
правы на зборѣ членовъ „Нар. Дома“. Членовъ було — якъ по-
дало миролюбиве наше „Слово“ — више 50, (при кіонці було
ледво 30 и ти розпоряжали народнымъ міліономъ въ послѣдній
настобѣ). Предѣд. о. Кульчицкій открылъ зборъ передъ 11-ю год.
рѣчю, въ котрой заявивъ, що матеряльный станъ Института
не о много полѣшився отъ послѣднього збору, — що найважнѣй-
шою рѣчю есть внутренне розвитие Института, „укрѣпитъ бо оно
(in futuro за 1000 лѣтъ? Ред.) нашу народну жизнь на историчныхъ
основахъ“, и що „роздоръ мѣжъ Русинами есть поводомъ, що
Інститутъ непоступає спередъ та що нема того одушевлення,
яке давнійше наповнило грудь кожного Русина и перло его до дьла
Правда! свята правда! Ну предесьнъ разъ дѣжалисьмо, що стали

познавати причину застоя народного дѣла таки самій нашій „старій“, предсѣнь стали они разъ вже навѣтъ публично („Слово“ повторило тежь) признаватись до погрѣшений устами предсѣдателя „Нар. Дома“ — скажутъ нашій читателю. Бѣда тѣлько, нашій читателю не знаютъ, що слова о. предсѣдателя въ вступнѣй бесѣдѣ словами, а дѣла окремо собѣ дѣлами. Бѣда тѣлько, що нашій читателю не знаютъ, якъ то ч. Совѣтъ, нарѣкаючій нынѣ устами свого предсѣдателя на роздоръ, колька днівъ вспідъ не хотѣвъ приняти въ члены Института истиннихъ, добрыхъ Русиновъ-патріотовъ, якъ г. Дра Корнила Сушкевича, о. Плюка и др.. Бѣда вѣбци и та, що нашій читателю не могли бути лично при нарадахъ, які велісь при самомъ зборѣ, не говоримъ вже о тыхъ „приватныхъ“ и „довѣроочирьихъ“ (тайныхъ) поза зборомъ. Бо еслиъ они все то знали, не тѣлько не повѣрилиъ такъ скоро словамъ о. предсѣдателя, але моглиъ противно подумати.

Но не хочемъ впереджати съ судомъ, вернѣмъ до збору: По вступнїй бесѣдѣ выбрано на предсѣдателя ad hoc крылъ Шашкевича, на секретарѣвъ гг. Заклинского и Пелеха, до контролюючої комісії дек. Кмицкевича, гг. Бѣленького и Стотаньчика. Найдивнѣше при тѣмъ іменно то, що въ складѣ тон контролюючої комісії вѣйшовъ чоловѣкъ, который помагавъ составляти счоты, которому за таку помочь навѣтъ Собранье выразило подяку, т. е. г. Бѣленькій. Що за рація казати чоловѣку свои власні похибы выкрывати? До пополудня комісія контрольна переглянула и навѣла все въ прехорошомъ ладу, и внесла: выразити подяку о. Крижановскому за „прилѣжное“ ведене счотѣвъ, а г. Бѣленькому за помочь ему подану, а кромѣ того здобулась (сомнѣватись чи сама?) на еще одинъ оригінальний концептъ, о котрому низше. Приступлено до „головного“ предмету збору, до внесення Собѣта про обтяжання маєтку покойного Мих. Качковскаго та Институту, который якъ звѣстно, завѣщаньемъ своїмъ зъ р. 1864 записавъ 67.000 (чи 80.000 зр.) въ цѣннихъ паперяхъ на „Нар. Домъ“ підѣ условіемъ, щоби той же найвишнї правий отсоки бѣдававъ рѣчно комітету, который має вспомагати народній галицко-рускій видань. Институту не мѣгъ інакшне набути на власнѣсть того капиталу, поки не загипотекованъ той обовязокъ рѣчної сплати отсоковъ, на своихъ реальностяхъ, — а до обтяженья маєтку „Нар. Дом.“ управлений тѣлько загальний Збрѣръ. Дръ Добрянскій такъ прекрасно представивъ ту рѣчъ, що всѣ тѣлько потакували и руки підносили. „Безпрекословно“ приято внесеніе Собѣта, позволено обтяжити маєтокъ „Нар. Дома“ звѣстнимъ условіемъ завѣщанья Мих. Качковскаго, позволено взяти зате 48.000, позволено навѣтъ въ житѣ ввести ту Фундацію покойника та й не пытано дуже, чому зъ 67.000 з. з. р. обіло 48.000. — По обѣдѣ велісь дальші нарады. Приступлено до виборовъ нового Собѣта. Аккламацію потвержено крылъ Кульчицкого. Той же дякувавъ за виборъ, отказувався бѣть него и принявъ его. Прочихъ членовъ выбирали картками. Въ складѣ вѣйшли гг-ове Ковалський, Петрушевичъ, Дръ Добрянскій, Геровскій, Гавришкевичъ, Павликівъ, Несторовичъ и Дръ Крижановскій — на заступниковъ: Малиновскій, Лепкій, Шведицкій и Бѣленькій. Настала дебата надъ бюджетомъ на р. 1877, въ котрому контролюна комісія хотѣла дяжкі змѣни поробити въ цѣлі змененія дефіцита 4.234 зр., іменно вибѣсъ референтъ комісії тои о. Кмицкевичъ, щобъ суму 5000, призначену на будованье второї рускої городской церкви, знизити на 2.500 зр., суму 3.000 зр. призначену для бурсы знизити на 2.200, — а на 3 комінатки „Академ. Кружка“ положити рѣчнїй чиниць 300—360 зр.!... Ось и пята Ахилесова, ось и внутренне розвитье Института, котре „має укрѣпити нашу народну жизнь на историч. началахъ“, — якъ говоривъ о. предсѣдатель, — ось и пониманье причинъ слабости нашихъ дѣлъ народныхъ, нарѣкань на роздоръ и т. д.!?! Підѣ дуже неудачно покривкою побольшенія доходовъ, захотѣлось колькомъ, котріхъ имса такъ само записати намъ слідує въ списи отступниківъ народнихъ якъ и Черкасскихъ, Добжанскихъ, Костецкихъ и пр., захотѣлось имъ по просту выкинути наше академичне товариство зъ безплатнихъ комінатъ „Нар. Дома“ хибань

длятого, що Товариство наше перше посыпало гадку, соединити вспѣхъ Русиновъ и гадку ту доказало фактъ! Такъ, якъ бы Русини безъ ворогихъ партій и одної днини не могли жити. Інної причини годѣ добавити и никто еи невысказавъ публично. Тому то честь и слава Дру Ивану Добрянскому, що смѣло виступивъ противъ колькомъ особамъ, котрій въ тероризмѣ видять патріотизмъ, та поставивъ внесеніе: щоби „изъ взгляду на то, що „Акад. Круж.“ не буде мѣгъ такъ високого чину оплачувати, отже наложеніе чину рѣвнілоби ся выкиненю зъ комінатъ, — изъ взгляду дальше, що причини, поводовавші загальнє Собранье передъ 5-ма лѣтами, дати тое помѣщеніе академикамъ Русинамъ въ цѣлі сконцентровання ихъ силъ, и теперъ не отпали, надъ внесеніемъ комісії перейти до дневного порядку.“ Честь и слава тымъ 15 членамъ, що голосовали за тымъ внесеніемъ Дра Добрянскаго! Ихъ почтаемъ за правдивихъ патріотовъ, понимаючихъ дѣла и потребы нашого города. А соромъ тымъ осьмою що голосовали за внесеніемъ комісіи!...

Молодїжъ, збрана на галерії єтъ найбільшимъ интересомъ прислухувалась тѣй дебатѣ. Тожъ и не дивота, що внесеніе Дра Добрянскаго и оголошеніе предсѣдателя що внесеніе тое перейшло — приняло сь энтузіазомъ и принадлежнимъ рукоплесканьемъ.

Ентузіазмъ той (NB непорядкѣвъ ніякихъ при тѣмъ не було) не подобався, не знаємъ, чи о. предсѣдателю, чи тѣлько правит. комісарю, концептовъ практиканту г. Володимиру Янкевичу, — досить, що той послѣдній лично „пофатиговався“ на галерію и впросивъ всѣхъ. Мальчики 2 чи 3 (не ручимъ, чи не тѣ изъ буреъ Нар. Дома або Ставрон.) позволили собѣ при виходѣ, стукнути ногами, но збстали черезъ присутніхъ еще академиковъ (котріхъ впрочемъ яко въ чась вакації всего не було 10) и г. комісаря упомненными. Мимо того оставшія „отцы“ огорчилисѧ незмѣренно дитинячимъ вибрывомъ двохъ мальчиковъ (котріхъ вѣбци можнабы зъ лица познати), зложили безпідставно все на каркѣ академиковъ, а навѣтъ випоминали въ познѣшихъ дебатахъ (о. Пелехъ и Іо. Красицкій) при обговорюї позиції 800 зт., призначенихъ на запомогу для учаючихъ молодежи, „неакадемичне образованье та „героїзмъ галерійный“ и т. п.!!...

Внесеніе Дра Добрянскаго, помимо що за нимъ було 15 голосовъ, а за контрпробою тѣлько осьмь (значить прочі 12 членовъ) повздержавшихъ бѣть голосованья якъ бы не були въ сали — объявлено упавшимъ, — а принято опосля внесеніе г. Ковальскаго, щоби дѣло те здати на „благорозуміе“ Собѣта.

Такъ само зроблено і єтъ внесеніемъ о. Заклинского, домагаючогося отступленія салі „Нар. Дома“ для театр. трупи п. Тевофій Романовичъ.

Дуже „благорозумнє“ внесеніе, щоби продати села Костенівъ и Бѣлку, котрій нічого не приносить, а тѣлько вимагають вкладу, — откинуло Собранье.

Ось и короткій оглядъ тихъ Собраній. Для настѣ, молодїжи, подали они тѣлько другій сумній фактъ та новий доказъ, що наїш т зв. „старій“ вѣчно критична на недостатокъ силъ, отлучують бѣть себе молодїжъ мѣсто ю широ до себе пригорнути. Дармо, щоби всѣ тѣлько само мыслили, якъ и. пр. г. управитель, або г. редакторъ „Слова“, — бо и не у всѣхъ однако іменно такъ само крѣпко збудованый черепъ, що „бѣть ихъ лъвики не трѣсн“ (на те они „твѣрдâ“); — зъ тогого однакъ не слѣдує, щоби брати патріотизмъ въ монополь, щоби підеувати молодежи макхіявлізмъ, полонофильство та Богъ вѣдає що що, — якъ се зробивъ г. Плонянскій послѣднimi часами въ своихъ нумерованихъ вступнїхъ статтяхъ по поводу звѣстного збору въ Стрію. Мы предсказували ще въ ч. 14. и 15. с. р., що фразу о полонофильствѣ конче ще слѣдує пустити „Слову“ противъ академикамъ, щоби допнати своєї миролюбивої цѣлі. Такъ и сталося: г. редакторъ приписавъ дебаты въ „Стрію“ макхіявлізмови молодїжи называючи ю при тѣмъ просто антинародною, поляжуючою!

Два числа познѣшне вже по зборѣ „Нар. Дом.“, „Слово“ помѣтивши въ Новинкахъ уступъ зъ „Dzieln. Pols.“, въ котрому говориться, що нашій декотрій твердї головы захотѣли выкинути „Акад. Круж.“

длятого эъ бесплатныхъ комнатъ, бо молодѣжь якъ пише *Dziennik „sprzieniewierzyła się przewodugom“*, (въ сущности же проявила сїго року самостойную мысль), — „Слово“каже имъ що писавшій то мусѣвъ буты пыній якъ канона, — такимъ чиномъ „Слово“ (после потребы) разъ (передъ Зборомъ) отмавляе молодѣжи всякоаго патріотизму, — то зновъ обета за нею хочъ не прямо. И г. редакторъ закидае другимъ макхіявлізмъ! Дуже сомнѣватись чи и бачивъ бнъ що эъ Макхіявліо на свои очи? Недавно тому, г. редакторъ выкидавъ „Рускій Радѣ“ недѣяльность, — теперь вже, коли Збръ не удався, боронитъ бнъ туоже „Р. Раду.“ А чому“ поспытайтесь г. предсѣдателя „Р. Рады“ та комитету предвыборчаго, — толькоже не говорѣть, що се макхіявлізмъ „Слова“, — бо нимъ можна толькоже молодѣжь почастувати.

Такъ дальше, г. редакторъ „Слова“, толькоже такъ дальше всѣ „твёрді головы“, въ повзятомъ напрямѣ, — оттруите настъ цѣлкомъ, выкредільте настъ навѣтъ звѣбѣзъ эъ списка Русиновъ, обкідайте болотомъ, а на томъ певно скористае Русь, котру толькоже Вы самій становите!...

Общество им. Мих. Качковскаго захоровало, якъ видимо зъ его дѣяльности теперѣшио, на слабость, котру найлучшій медики признали за дуже небезпечну. Называєса она *motbus „Ruthenpo Matica“*, а объявляєсь въ томъ, що ані рушъ не могутъ члены зйтися, весь организмъ розстроюєсь и грозить упадкомъ.

Коли пасля регулямину уконстатованье нового выдѣла стаїтися може толькоже підъ президио предсѣдателя, выбраного загальномъ зборомъ, — а попонилася та ошибка въ Стрыю, що не уконстатовався новый выдѣлъ сей часъ тамже, де були майже всѣ члены нового выдѣла, — то не повиннося теперъ дѣлъ товариства цѣлкомъ занедувати, и давній выдѣлъ въ мысль §. 26. стат. дальше дѣйствовати

На томъ мѣсці слѣдує еще намъ спростовати ту вѣсть, яку подали мы въ ч. 16. о г. Бѣленъкѣмъ, членѣ нового выдѣлу. Такъ якъ настъ о нѣмъ поинформовано, мы и написали, сомнѣваючись однакъ вже и тогдѣ о правдивости информації. Теперъ же, засягнувши близшихъ дать, съ пріятностю записуємъ, що закідъ полякофильства не есть узасадиць. Г. Бѣл. еще 1852 р. занимався широ дѣлами руско-народными, якъ се посвѣдчить може ревне занятія складками на „Нар. Домѣ“ въ Ходаковѣ (збрать и приславъ 132 зр.) а познѣше въ Бурштынѣ (162 зр.), — и до нынѣ бнъ щирый Русинъ. Бувши якійсь часъ мандаторомъ, ставъ бнъ опосля поборцею податковымъ, — и въ томъ чинѣ служивъ 25 лѣтъ такъ честно и совѣтно, що пенсіонуючись, хотя 40 лѣтъ не вислуживъ, дѣставъ отъ Его Велич. Импер. въ дорозѣ ласки цѣлу пенсію.

Бувши черезъ 6 лѣтъ въ Рогатынѣ, бнъ своимъ тактомъ и честностью такъ собѣ всѣхъ зъеднавъ, що не було майже товариства та інституції, въ котрой бы не бувъ вліятельнымъ членомъ. Такъ бувъ бнъ радивимъ, членомъ ради повѣт., предсѣдателемъ ради школы, провізоромъ церковнимъ и коляторомъ (до нынѣ), патрономъ фундації г. Нѣкиша для слугъ, предсѣдателемъ фундушу дому убогихъ, — контролеромъ и повномочникомъ комуни въ дѣлахъ маєтковыхъ и пр. — и всюда справовавъ дѣла якъ найточнѣйше и на загальнѣе задоволеніе. Навѣтъ и дѣло съ о. Кирічинскимъ малось інакше, якъ намъ его представлено. О. Кир. не бувъ взятъ въ пропозицію ізъ-за непорозумій его съ консистою — прото и не получилъ презенты. Вѣнци можемъ за г. Бѣленъкимъ и то еще навести, що найбѣльше за его стараньемъ стала хороша церковь въ Рогатынѣ.

Если бысьмо однакъ навѣтъ оправдали выборъ г. Б. до выдѣла, то все же таки не дастся у справедливити поспѣхъ Загального Збору въ выборѣ другихъ выдѣловыхъ. Впрочемъ побачимъ еще результатъ дѣяльности!

Содержанье. Давній добрій часы; На потемки (далъше); Денисъ (далъше); Петрѣи и Добошукя. Часть III.; Павло Свѣй (Стакурскій — Свѣнницкій); Рѣвоуправненіе руского языка въ школахъ; Библіографія; Новинки; Одоза; Заявленіе; Переписка.

ФДОЗВА.

Съ початкомъ сїго школынго року, вступаютъ наші академичні товариства въ нову фазу дѣяльности. Непорозумія и незгоды старшихъ, занесеній давнійше и мѣжъ молодѣжь, уступили. Передъ вакаціями ще подали собѣ всѣ Русины-академики дружно руку. Теперъ приходитъ часъ до солидарного дѣланья: „Соединенными силами“ въ користь народа.

Трудячись щиро въ духовомъ напрямѣ, помагаючи собѣ материально — якъ се статута обохъ нашихъ Товариствъ намъ позвалияютъ — будемъ тымъ самимъ лучити всѣ молодї сили Русиновъ и будемъ образоватись на те, щобъ статись пожиточными для народа.

Подавши собѣ передъ вакаціями дружну руку, завзываємъ нынѣ всѣхъ новоприбувающихъ до Львова академиковъ-Русиновъ, щобъ безъ р旤ници личныхъ поглядівъ и переконанъ якъ найчисленнѣйше записовались въ члены обохъ Товариствъ: „Академич. Кружокъ“ и „Дружный Лихварь“.

Нововступаючи члены платять въ „Академич. Кружку“ 50 кр. вступной, а 1 гульд. а. в. курсової вкладки, — а въ „Дружнѣмъ Лихвари“ же 20 кр. вступной а 10 кр. мѣсячної вкладки.

Записоватись можна щоденно отъ 3—4 год. пополудни въ комнатахъ „Академич. Кружка“ (ул. Краковска ч. 19. I. поверхъ).

Отъ Выдѣлу Товариства: **„Академич. Кружокъ“.** Отъ Выдѣлу Товариства: **„Дружнїй Лихварь“.**

Заявленіе. Выдѣлъ товариства „Сѣч“ має честь завѣдомити своихъ членовъ, що читальня товариства переносится съ Жовтнѣмъ (н. ст.) до нової хаты, на: Josefstadt, Laudongasse Nr. 8. 1. Stiege, 3. Stock, ThNr. 30.

Заразомъ запрошую Выдѣлъ усѣхъ Русиновъ мешкаючихъ у Вѣдни до вписуванья ся у наше товариство, обѣцюючи при томъ пп. академикамъ, приїхавшимъ съ початкомъ по першій разъ до Вѣдня, удѣляти по змозѣ, усѧкои на початку потрѣбної порады и дружної помочи.

Членомъ товариства „Сѣч“ може бути кождий Русинъ мешкаючій у Вѣдни, заплатившій одного ринскаго яко вступне, и платячій мѣсячній вкладки въ скількості, яку вписуючій ся у товариство самъ платити зобовяжеся (найменче установомъ означенихъ 50 кр. а. в.) Однакожъ вбогихъ членовъ увѣльняе Выдѣлъ на половину або й зовсѣмъ отъ плаченъ мѣсячніхъ вкладокъ.

За тежъ кождый членъ товариства „Сѣч“ має право користуватись: 1) читальню товариства, у котрой лежить надъ 30 науковихъ, літературнихъ и політичніхъ газетъ и Журналовъ на малорускїй, великорускїй, польскїй и нѣмецкїй мовѣ; 2) бібліотекою товариства, чилячио надъ 800 нумеровъ у 1500 томахъ; 3) всячими іншими выгодами, подаваными товариствомъ.

Вѣдень днія 15. серпня 1876

Отъ Выдѣлу товариства „Сѣч“.

 Съ тымъ Ч-омъ кончиться III. кварталь нашего письма. Просимо проте о скоре отновленьїе предплаты якъ и о скору надсылку залегостей.

Издатель: „Академический Кружокъ.“ — За редакцію отвѣчае Николай А. Дольницкій.

Зъ друкарнѣ Товариства имени Шевченка — підъ зарядомъ Фр. Сарницкого.